

Manna Niyari

ngə

Ndâbi Suleman

Manna Niyari

ngə

Ndâbi Suleman

Département de littérature de l'EET

B.P. 51

Moundou

Tchad

2013

Titre en français : Proverbes du prophète Salomon

En langue : Boudouma, Lac Tchad

Traduit de l'Ancien Testament

Deuxième édition, 2013 : 100 exemplaires

© 2013 Département de littérature de l'EET

MƏNNA NIYARI

ngə ndâbi Suleman

Mənnə hə kakadə yuu

Kakadə yuu yacəbagalu a lay mənnə niyari ngədə ngədə dâbu. Mənnə niyari yuu dâbu həan co gala. Mənnə yuu dâbu həan go mənnə ngə May Suleman (kəra lamba 1-29), ci həan go mənnə ngə Agur (kəra lamba 30), ci həan go mənnə ngə May Lemuwel (kəra lamba 31).

Mənnə ci həan naamu hal hə ârinî ku a fargə rə migəw ngə yukul rə kəte, ci həan go naamu kəndəge hə ngun də jama yu calaynî tapa hə ku rəagû. Kuren ci həan go naka mənnə hə tâjir. Kakadə yuu naka mənnə hə dî fəydəa ngədə ngədə dâbu ai jânnî rə tâni yu kanadi yu tâgənî ngərinay daraja yu calaynî kənjəre a fargə rə migəw habaay. Kuren akiemû kiegənî haria yu dibel hə kənjəre yu jinî angala co. Kakadə yuu akiemû rə məcəlbû məkəynaw dî ngə kəne maamunənwaw yuu ngaco ngwə məkəynaw rə «iləmû ben həre həan tâgənî Hâw Kəmani daraja.» (1:7)

Mənnə niyari yuu dâbu həan co akul rə harahara kihi kihi ngə yəka mənnə hə dî kəte ga jûgunî a ku həan həgwi. Ci həan go akul a gə mādəgay rə harahara dâbu, gərə naka mənnə hə dî kəte, rə ai Angal yu kənjoli (kəra lamba 9) yu Hal hə ngərəm darajaa (kəra lamba 31) yu dayay.

Ngun dæ kakadæ yuu

Cælbû angal.....	1-9
Mænna niyari ngæ ndâbi Suleman.....	10-29
Mænna niyari ngæ Agur.....	30
Gala ngæ yay ngæ Lemuwel.....	31

MƏNNA NIYARI

1 ❶ Mənnə niyari ngə May Suleman, wuhi May Dawuda.

Dî ngə natâl kakadə yuu naanhi rubûdə

❷ Mənnə niyari yuu aunə migəw angal go
nəan migəw alamdə go
rəgə yəcakiyu mənnə fikəra.

❸ Niyari yuu akəmu adan alamdə hə jânnî a dunia
rəgə yəji jərəma go yəan dî ngəla go.

❹ Niyari yuu aunə migəw ngə yəhən dî ja angal.
Migəw ngənaay go audan iləmû go fikər go.

❺ Lûgu angala go nahəmay ngwə, iləmû anə nəji dâbu.
Lûgu fam go nəkəmu an dibel ngəla.

❻ Nətâl migəw yəkəy mənnə niyari
yu mənnə ngun dəan mənnə go,
mənnə ngə migəw angalaay yaka go.

❼ Iləmû ben həre həan tğəni Hâw Kəmani daraja.
Lûgu joli muh nəanində angal yu alamdə.

Hadə ngə nəcalaygû a cobay rə migəw âbiay

❽ Wuhi aw, həngə alamdə ngə abhə agû,
ngə gəanində gala ngə yay agû ja.

❾ Gəcalay rə ai alebu hə kərmay a gə rə ku rəagû,
ai luku cajaa a wuy agû.

❿ Wuhi aw, migəw bigəaay yəcəlbû yəhəkallugû ngwə,
ngə gəyaku ja.

⓫ Nəji rəgə yacegû ga : « Kau
mətəmahinaw rəgə məkahaynaw kî hə lûgu,

məannaw taruwa rəgə məhəmnaw lûgu madələm.

❖12 Ai lâyro ga məkenənaw rə aroa,
ai kabar ga məjûgunənaw rə ngədəm.

❖13 Mətanaw ləman ngəla njili ngəde ngəde dābu,
məlândənaw fadaw amû ləman budə.

❖14 Na co gəta ndəba rəgû,
dî ngə matanaw ngə dāmunaw ngaco. »

❖15 Wuhi aw, ngə gəkiegə migəw aidə ja,
ngə gətâl cù rəgû dibel adan ja.

❖16 Yukul gə lûnî annî dî âbi,
yatay ajəla hə kahaynî kî hə lûgu.

❖17 Lûgu atay fudu rugo kado aamunə ngwə,
fudu nəannəy fəydə ja.

❖18 Ga migəw yuu dədan muh ngə yəkəra yəkahay kî adan,
ga ngədar adan akəra awiyâwrə aro adan.

❖19 Aidə ga lûgu ngə acəlbû ləman rə gû ngaco,
yərəw ci nəwiyâwrə ku rəan.

Hadə yu gala ngə Angal

❖20 Angal ai ngərəm ga dəan kəgal a gə rə ləy,
dəcu kogə rədə kəri a kahagu.

❖21 Ngu migəw dābua dəcu a lay kogə,
yelnîram hə bərnî dəcegə a lay rə :

❖22 Migəw taboboay, todi gəâjunaw tabobo agûay ?
Migəw kəlangociaay todi kəlangoci nəgadan ?
Migəw joliay todi yəâju anindənî iləmû ?

❖23 Həmaynaw hadə ngaw rə ngəla !
Wucegûay dî hə gabu aw,
wukiegûay iləmû ngaw.

❖24 Wafegûay gərə gaani a həngənîninaw,

wataygûay yimay gære lûgu ngə nataynəy angal a ja.

❖²⁵ Gala ngaw ngaco gaanindənaw,
hadə ngaw go gayakunaw ja.

❖²⁶ Yuu ro ngə dî awal natagûay ngwə, wuhəlâcəy,
tâgərîba natagûay ngwə, wuan agûay kəlangoci.

❖²⁷ Tâgərîba nakohkoh gəagûay
rə ai dəlagə kawaa ngə yen kal,
kwotə nahəmma agûay rə ai magugudə ngə yen kal,
nəngərin yu kâgər kwota natagûay ngə yen kal,

❖²⁸ aji yuu ngwə, yəfeni gudo wungwoy ja,
yəcəlbûni gudo yətani ja.

❖²⁹ Yuu ngaco hərə yaanində iləmû go,
yatâgə Hâw Kəmani daraja ja go,

❖³⁰ yayaku gala ngaw ja go,
yaanində hadə ngə waan adan ngaco go,

❖³¹ kəndəbi ngə yaan nəkwohi gə ku rəadan,
nəkəladu ngə yaan go nəkwohi gə ku rəadan.

❖³² Anindənî iləmû nəhəla lûgu ngə ahən dî ja,
joliay hərə yəan kum ja ro yəwiyâw.

❖³³ Gərə lûgu ngə ahəmayni nəjân rə labia,
tâgərîba nətanə ja ga nəhəgujən ja.

Angal nəwagə agû dî âbi

2 ❖¹ Wuhi aw, jûgu mænna ngaw rə ngəla,
dî ngə wukiegû calay rə kəlmay rə ai ləman.

❖² Tay həmu rəgə gəhəngə mænna angala,
ji fikəra rəgə gəcakiyu mænna.

❖³ Fegə fam go,
an ngodo rəgə gəcakiyu mænna go,

❖⁴ cəlbûnə rə ai lûgu ngə acəlbû guru

wælla dægælama hæ dinær.

5 Aidæ ngwæ, gækæy tâgænî Hâw Kəmani daraja go,
gəta iləmû hæ kəynî Kəmani go.

6 Hâw Kəmani muh ngə nəunə lûgu angal go,
iləmû yu fam go akul a gay an.

7 Kəmani ngə nəâri migəw jərəmaay bohu go,
nəcagəri ahâri hæ migəw ngə yakiegə haria go,

8 nəhəlagə lûgu ngə akul a dibel hæ haria go,
nəcalay migəw ngə yakiegəan a dibel ngəla go.

9 Aidæ ngwæ, gækæy haria yu kənjərə :
dî yuu ngaco nətâlgû dibel hera.

10 Angal nəan rəagû fikəra,
iləmû nəan rə gabu agû alli.

11 Fikər go nəcalaygû,
fam go nəhəlagəagû.

12 Nəwagə agû annî dî âbi go,
lûgu ngə nəka mænna âbi go,

13 migəw ngə yəâju dibel hæ kənjərə
rəgə yəlû a dibel hæ kənəm go.

14 Annî kəndəbi go aligə gabu adan,
dî âbi ngaco go aligəadan,

15 migəw yuu dibel adan kurəma go,
yəcal hal hæ kəlikəlî go.

16 Angal yuu nəwagə agû ngərəm ngə lûgu,
ngərəm ngə dəan lûgu cajadə,

17 ngərəm ngə daanində hugway adə hæ kəlayakə,
ga wadə ngə Kəmani ku rədə naarə.

18 Lûgu ngə aal fadaw adə ngwæ, nəmatə,
dibel adə nəâri lûgu lâyro.

19 Lûgu ngə naal gəadə nəkwohi rəy ja,

nəta dibel hə dunia rəy ja.

❖²⁰ Hərə yuu ro jân a dibel ngə migəw ngəlaay,
lû a dibel ngə migəw jəremaay,

❖²¹ hərə migəw jəremaay yukul a lartə,
migəw ngəlaay yəjân a lay.

❖²² Gərə kələduay yəgiyadan a lartə,
migəw lohaay yəcoh yələcudan a lay.

Angal yu kiegəni Kəmani

3 ❖¹ Wuhi aw, ngə ku rəagû aarə gala ngaw ja,
calay ganun ngaw a gabu.

❖² Aidə ngwə, yābu agû nəji kâpi go,
gəta kələfea yu her a dunia go.

❖³ Ngə na yu amman yu kənjərə gəfajinaw ja,
hələgə a gabu agû go,
calay a ku rəagû go.

❖⁴ Aidə ngwə, gəji gəligə Kəmani
yu migəw co.

❖⁵ An Hâw Kəmani ammandə a gabu agû kəte,
rəgə ngə gəan ammandə fam agû ja.

❖⁶ Gəlû a ndara gudo calay Kəmani a ku,
rəgə nəlû rəagû a dibel ngəla.

❖⁷ Ngə na muh ngə gəamuhi rə angala ja,
tāgə Hâw Kəmani daraja rəgə gual cobay rə dî âbi.

❖⁸ Yuu ai dawa ngə nəkərə hù agû go,
nəan rə ahay agû donoa go.

❖⁹ Tāgə Hâw Kəmani daraja rəgə gəunə a lay ləman agû,
dî ngə gata benco law al ndəba rə Kəmani.

❖¹⁰ Yuu ngwə, kəmbu go nəlân dəgələma agû,

amay alli go nêlân bole agû.

❖ Wuhi aw, ngə gəanində alamdə ngə Hâw Kəmani ja,
ngə gəamu rə hadə anə âbi ja,

❖ hərə Hâw Kəmani nəan lûgu ngə aligəan hadə,
ai ngə abhə nəan wuhi an ngə aligəan hadə.

Angal yu her

❖ Lûgu ngə nata angal gabu an alli,
lûgu ngə nata fam naamu alli.

❖ Angal ngəla gə guru kəlmay,
riba həan ngəla gə dinər.

❖ Angal ngəla gə dinər kaliyaw,
ngəla gə dî ngə yətu rə guru ngaco.

❖ A yimay an dul acal a lay yâbu kâpi,
a yimay an bigə acal a lay ləman yu daraja.

❖ Dibel hə angal lûnî həan alli,
gəlû a lay rə labia.

❖ Angal ai wanay kəli ngə nəunə lûgu aro,
lûgu ngə nata nacihnə nəjân rə aroa,
lûgu ngə nəcalaynə nəji alli hə an.

❖ Hâw Kəmani angal anə go nakahay rə lu,
fam anə go nahəlay rə hame a kəri,

❖ iləmû anə go nalaw rə amay a ngun də lu,
natâl mbərha nəkoh lamgə go.

Hâw Kəmani nəhəlagə lûgu angala

❖ Wuhi aw, fikər yu annî kum,
ngə acar a ku rəagû ja.

❖ Nəcalay aro agû a dunia go,
nəji agû ai luku cajaa a wuy agû go.

23 Aidə ngwə, gəlû a dibel hə kəlafea go,
cù rəagû nəan taldə ja go.

24 Gahənay ngwə, gəhəgujən ja go,
gəhunay rə alli go.

25 Ngə gəhəgujən gə tâgərība ja,
rə ai âhi dəmu ngə nəjûgu kəladuay,

26 hərə Hâw Kəmani ngə nəhəlagəgû,
ga nəwagə cù rəagû wulnî wuləm.

Lûgu hə kəla agû aji aligəagû

27 Gəga gədugwa lûgu awal gəan ngwə,
ngə gəani ja.

28 Haba agû awal gəan rəgə gəcal dî ngə gəunə ngwə,
ngə gəcenə rə : « Wual rugo həba gəu wəugû » ja.

29 Ngə gəjûgu niya hə annî mâhi agû kəndəbi ja,
hərə nəan agû ammandə ga akul a kəla agû.

30 Lûgu ngə naan agû dî ja ngwə,
ngə fû ngəra gəan anə rə aybu ja.

31 Ngə gəji kundəli a gə dî ngə lûgu jâku ja,
ngə gəyel dibel anə ja.

32 Hâw Kəmani naanində lûgu gabu an ciləm,
gəre migəw jəremaay habi həan.

33 Hâw Kəmani nalaw bərga hə fadaw ngə kəladu,
gəre fadaw ngə jərema natâl bərga.

34 Migəw kəlangociaay nəan adan kəlangoci,
migəw tâniay nədugwadan.

35 Migəw angalaay yəta daraja,
migəw joliaay yəyel nungu.

Cəlbûnî yu calaynî angal

- 4 ① Welə aw, həmaynaw alamdə ngə abhə agûay,
taynaw angal rəgə gəjinaw fam.
- ② Wakiegûay iləmû ngəla,
ga ngə gəanindənanaw ja.
- ③ Dâw co ngəna 'rə, wukul a gə abhə ngaw,
dâw wuli kəte muh ga yay ngaw wuligəadə 'rə,
④ abhə ngaw naan ani gala ga ace :
Calay mænna ngaw a gabu agû,
kiegə hadə ngaw rəgə gəjân a dunia.
- ⑤ Cəlbû angal go cəlbû fam go,
gala ngaw go calay a ku rəgə gəunə kaya ja.
- ⑥ Ngə angal gəunə kaya ja rəgə nəcalaygû go,
aji aligəagû rəgə nəhəlagəgû go.
- ⑦ Dî ben ngəla həan angal, ga cəlbû angal,
law dî ngə gəcal ngaco rəgə gəcəlbû fam.
- ⑧ Angal cihnə rə kəlmay rəgə nəan rəagû lûgu dəmu,
gacalay rə ngəla ngwə, nəugû daraja.
- ⑨ Angal nətəgərə ku rəagû alebu hə kərmay,
nəugû njokwa alaji.

Kəgənî hal hə kəladuay

- ⑩ Wuhi aw, jûgu mænna ngaw
rəgə gəhəm yâbu kâpi.
- ⑪ Wakiegû dibel hə angal,
walû rəagû a dibel hə kənjərə.
- ⑫ Gəlû ngwə, baha agû kaliyaw,
gəhəgudə ngwə, gəan taldə ja.
- ⑬ Alamdə agû ngə gəâju ja rəgə gəcalay rə kəlmay,

həlagə rugo nəcalaygû a dunia.

14 Ngə gəlû a dibel hə kəladuay ja,
ngə gəyel dibel hə migəw âbiaay ja.

15 Âju dibel yuu rəgə gəlû a lay ja,
kəgə dibel yuu rəgə gəkəmay gual.

16 Kəladuay yaan kəndəbi ja ngwə, yəhunay ja,
yaan lûgu dî âbi ja ngwə, hənay nəcihdan ja.

17 Yəhəm kəmbu hə kəmbərbu muh go,
yəhii amay hə aybu muh go.

18 Dibel ngə jərəmaay ai aji ngə ahəyu,
nəji kaliyaw juru bas rugo bəla nəji yəraw.

19 Dibel hə kəladuay ai bəla nəməkə,
ga yəhən ngərə yəan al taldə ja.

Calaynî hal ngəla rə niya kəte

20 Wuhi aw, taynəy mænna ngaw angal,
taynəy gala ngaw həmu.

21 Mænna ngaw ngə gəangəan awiyâw ja,
calay a ngun də gabu agû,

22 hərə lûgu ngə najûgu nəcalaynə a dunia go,
nəkərə hù həan ngaco go.

23 Tay angalnəy dî ngə gəcal a gabu agû,
hərə aro hə migəw ngaco akul a gabu.

24 Ngə təlam rəagû aka mænna âbi ja,
ngə gay agû aka mænna hə nəkəladu ja.

25 Cəju yəl agû rəgə gəamu baha agû rə ngəla,
ngə gəfəfəllayhi ja rəgə gəamu baha agû rə kalkal.

26 Tay angalnəy ngərə gətâl cù rəagû,
rəgə gəjûgu dibel ngəla.

27 Ngə gəfəllehi gə fudo bigə go ja fudo dul go ja,
wagə cù rəagû wualnî ngərə kəndəbi.

Jānnî a cobay rə ngərəm âbi

- 5 1 Wuhi aw, taynəy angal ngaw həmu,
tay həmu rəgə gəcakiyu mænna ngaw,
2 rəgə gəjân gə fikər agû go,
gəka mænna iləmûa go.
3 Ngərəm kənjinama təlām rəadə alli rə ai kəmâgən,
gay adə konotay gə fələ.
4 Gərə kəriē dəji cay rə ai kâbərğa,
kələdu rə ai kahəgar kəlin həan kihi co alli.
5 Cû rəadə nêari nətâldə ngu kərmoa,
ledə adə nəkoldə kabar.
6 Dəkiegə dibel ngə nəcalaydə a dunia ja,
dibel adə nəwiyâw gəadə ga dəhən ngərə dual ja.
7 Wute, wuhi aw, həmayni,
ngə gəkallo mænna hə gay aw ja.
8 Jân a cobay rə ngərəm aidə,
ngə gual hægwi rə gay fadaw adə ja.
9 Gaal gə ngərəm yuu ngwə, gəwiyâwrə daraja agû go,
hugway adə kundəli nəan rəagû tâni anə yiman dâbu go.
10 Migəw ngəde yəjûgu ləman agû ngwə,
lûgu ngəde ngə nəhəm jəmgə agû.
11 Yâbu agû akəra abal ngwə, gəgâm,
gaji tâni rəgə hù agû ngaco namay ngwə,
12 gəcə : « Məndo ro ngə waanində alamdə ?
Məndo ro ngə gabu aw naanində hadə ?
13 Məndo ro ngə wahəngə jəmmay ngaw ja ?
Məndo ro ngə waji adan mugəa ?

14 Wukul a kəla hə awal ben dəmu həan,
a bohù rə migəw ngaw ngə yacəbagaluhi. »

Ngərəm dəji dəligə hugway adə

15 Ngərəm agû ai amay kaliyaw hə bole agû,
ga hii amay yuu muh.

16 Ngə gəâri gətəkâli amay agû a kəri rə ləy ja.
Ngə gəâri gətəkâli amay agû a gə rə fele ja.

17 Amay yuu ngə na kəte muh,
ngə gəfiyanə gə na yu lûgu ngəde ja.

18 Ngə amay hə bole agû aji bərgaa,
ngərəm agû muh dəji dəligəagû.

19 Dəji dəligəagû go, dəci a yəl agû rə ai ngəri go,
kuyey adə saha bico aji aligəagû,
dəji dəligəagû rəgə gəji a gəadə joli.

20 Ngə gəji joli a gə rə ngərəm ngəde ja,
ngə gəan ngərəm ngə lûgu kogoldə ja, wuhi aw !

21 Dî ngə lûgu aan ngaco akul a baha Hâw Kəmani,
ngərə lûgu atay a lay cù rəan ngaco aamunə.

22 Lûgu kəladu kəndəbi anə ngə nəcihnə,
bigə anə nəkəlegəanhi rə ai ârəm.

23 Hərə naanində alamdə ro nəmatə,
hərə kənjoli anə dâbu ro nəfilhi.

Kəgə yelnî damin hə lûgu

6 1 Wuhi aw, gayel damin hə haba agû
ga gajûgu dî ci a gə rə kunəy lûgu ci ngwə,
2 gay agû ngə nakolgu
ga na muh ngə gayel mænna a gay agû.

③ Wuhi aw, an dî yuu rægə gəta ku rægû,
gayel yimay hə mâhi agû ga yuu ro :
Tay ajəla hə an anənî ngodo rə dono.

④ Wagə yəl agû hənay,
ngə gəcagəri yəl agû ja.

⑤ Car a yimay həan rə ai ngəri,
ai kado ngə acar a fudu.

Kəgə jinnî lagə

⑥ Lûgu lagə, wual gəamu kəbu,
amu kîda anə rægə gəji angala.

⑦ Acal lûgu ngə ahəbi kîda anə - go ja,
acal dəmu anə go ja, lûgu ngə atənə - go ja.

⑧ Yiman ngwə, nəcəlbû dî anə hə həmnî,
cine ngwə, nəcəbagalu kəmbu anə.

⑨ Hây, lûgu lagə, saha ndāgu gəjān a bən,
todi rugo gəjay a hənay ?

⑩ Gahunay ngəna ci, ganāndagə ngəna ci,
gatāl yimay agû day rə ku rægə gahənay ngwə,

⑪ nəngərin nəhəmgû rə ai bərbu,
yimay de nəcihgû rə ai hākər.

Lûgu ngədarma

⑫ Lûgu kəladu dān lûgu fəydəa ja,
lûgu təlam kihia dān co fəydəa ja.

⑬ Dān ngə nəhəla yəl go, nənenerə cù go,
nəkəmu a lulu go rægə aan lûgu ngədər.

⑭ Gabu an ciləm ga acəlbû aan kəndəbi go,
saha bico akul gə kahalnî migəw.

15 Ga yuu ro ngə tâgərîba nətanə ngwə,
nəwiyâwrə kawî go bala dawa go.

Dî ngə Hâw Kəmani naanində

16 Dî hərəkə Hâw Kəmani ayaan,
gəre təlɔr hən co naanində :

17 yəl ngə nəan lûgu rudə go,
təlam ngə nəka loh go,

yimay ngə nəkahay kî hə madələm go,

18 gabu ngə acəlbû aan nəkəladu go,
cù ngə nətay ajəla hə wualnî annî kəndəbi go,

19 həyda âbi ngə nəka loh go,
lûgu ngə nəkahal migəw ciriay go.

Hadə ngə nəwagə lûgu kənjina

20 Kiegə mænna ngə abhə agû, wuhi aw,
gəanində gala ngə yay agû ja.

21 Saha bico gəcalay a ku,
gəcal a gabu agû rə donoa ngwə,

22 nəlû rəagû a dibel ngəla go,
nəhəbigû a ngun də hənay agû go,
gajay a hənay ngwə, nəkanjugû go.

23 Hərə gala yu mænna ngə jammay agû ai bul hə âw,
alamdə adan nəcalaygû a dunia.

24 Nəcalaygû a cobay rə ngərəm âbi,
a cobay rə təlam alli ngə ngərəm ngə lûgu.

25 Ngə hərə cāndo adə ro dəyel gabu agû ja,
ngə məlajinî hə yəl adə acāl ajûgugû ja.

26 Ngərəm kogway gəudə dî ngə gəcal a yimay agû,
gəre ngərəm ngə lûgu gəwiyâwrə a lay aro agû.

- 27 Lûgu natâl aljibû anə âw ngwə,
kajimu anə âw næcih ja rə kihimi ?
- 28 Lûgu alû a gə rə kəndəbəl ngwə,
bul hæ cù rəan âw nəhəm ja rə kihimi ?
- 29 Lûgu acəlbû ngərəm ngə lûgu ngwə,
nəta ku rəan rə kihimi ?
- 30 Lûgu ngə kəna gəan ro ngə aan kəmbərbu
migəw yəanindəan ja,
31 gərə ahâri an nacar ngwə,
dî ngə najûgu nəbahagə ahinə gay təlor,
ləman anə ngaco yî gəan.
- 32 Hugway ngə nəcəlbû ngərəm ngə lûgu acal fikər ja,
ga nəwiwəwrə ku rəan.
- 33 Nəta kungu go nəyel nungu go,
nungu nəâjunə ja rə ngəndə.
- 34 Nənkundəli nəan rə hugway adə joli,
aji ngə abahagə dəbun anə ngwə,
acal njiməltə ja rə ngəndə.
- 35 Nəyaku nəjûgu daguna ja rə ngəndə,
yabahagə dî dābu rə ai mənî gudo nəjûgu ja.

Ngərəm kənjinama dəan gursam cajadə

- 7 1 Wuhi aw, calay mænna ngaw a ku,
həlagə gala ngaw a gabu rə ai ləman.
- 2 Kiegə mænna ngaw rugo gəjān a dunia,
calay gala yuu rə ai ciləm hæ yəl agû.
- 3 Calay mænna ngaw a yimay kihi,
həlagə a gabu rə ai kəra.
- 4 Cegə angal rə : « Nəm ya rəanay »,
calay fam rə ai haba agû ngəla,

5 hərə dədan yəwagə agû ngərəm ngə lûgu,
ngərəm ngə dəan lûgu cajadə.

6 Wamay a gay fənetər hə fadaw ngaw
ga wuamu waray 'rə,

7 waamu migəw ngə yəhən dî ja 'rə,
wakəy a lay wuli kəte fikəra ja,

8 ga nau akəmay a ləy a kəla hə ngərəm ci,
ga nayel dibel hə fadaw adə.

9 Bəla naji ciri ga aji akəra awul ga
bəla naji magəribu ga akəra aji ciləm,

10 ga dān yu ngərəm yakahal ku.

Dayel kajimu hə nəkogway ga dataynəy angal.

11 Ngərəm aidə kəgala go cəlabu go ledəno go
ga dəjān a ngu kəte a fadaw adə ja ;

12 dəjān a gə rə ləy go, dəjān a kahagu go,
dukul a ndara co ga dəcām lûgu ci.

13 Dacih wuli ga dafifiyownə,
ga datāl yəl an yəl ga dəcenə ga :

14 « Wajûgu wadə rəgə wulaw hādəga hə kəlafəa,
ga cāndu walaw,

ga hù həan nakiel a fadaw ngaw.

15 Hərə yuu ro ngə wacar wutəgaygû,
wucəlbûgû ga watagû.

16 Wacagəri dige ngaw borgo joleay
ngə yaaru a Masar.

17 Watāl dige kâjiji yu kâbədi alli
njili ngəde ngəde dābu.

18 Kau rəgə məji sagəran hə kənjinə
rəgə kamən ngə bəla agihu məhəngə alli.

19 Hugway ngaw akul a fadaw ja,
naal habər cobay.

20 Dän naal rə ngərgə gurua,
ga kiya bəlin rugo nəu. »

21 Dakanəy mænna alli alli a gay adə,
ga dayel gabu an.

22 Nakiegədə a ngu muh
rə ai ha ngə hunori aəri ahəla,
rə ai dangayma ngə yafənnay yəri yəhəla,
yuu kənjoli kihimi,

23 ga yəhal həgəndə an kərnigə,
rə ai kado ngə natay ajəla hə yelnî fudu,
aro həan akəra acar ro ahən ja.

24 Ga yuu ro ngə, wute, həmayninaw, welə aw,
taynəynaw mænna ngaw angal.

25 Ngərəm aidə, ngə dibel adə gabu agû aji aligəan ja,
ngə gəyel gəfilhi a dibel adə ja.

26 Dawiyâwrə miyey dâbu,
dâbu dahəla gə aro.

27 Fadaw adə dibel hə lâyro,
ga nəəri nəkol lûgu kabar.

Fegəni hə Angal

8 1 Angal dəfegû 'rə, gahəmay ja à ?
Fam nacu kogə rəan kəri 'rə, gahəmay ja à ?

2 A kəri rə kədəgəri a kəla hə dibel,
a ngərə dibel ngəde ngəde nakahal a lay ku,
Angal dukul a lay a maynî.

③ A dibel ngə nêarigû bərni,
a yelnîram hæ bərni, Angal saha bico dæce :

④ Migəw, wufegə dægûay,
wukanju dægûay ngaco.

⑤ Dægûay ngə gəhənnaw dî ja, cakiyunaw angal !
Dægûay migəw joliay, cakiyunaw fikər !

⑥ Həngəninaw, wucegûay dî fəydəa,
mænna ngə acar a gay aw mænna kalkal.

⑦ Gay aw nəka mænna hæ kənjəre,
mænna hæ nəkəladu waanində.

⑧ Mænna ngaw ngaco jəre,
ngun dəan kurəma go ja, kəlikəlîa go ja.

⑨ Ngaco kalkalnəy lûgu fam go,
lûgu iləmûa go ahən rə mænna ngaw kalkal.

⑩ Yakunî alamdə ngaw ngəla gə guru kəlmay,
kəynî iləmû ngəla gə dinər kaliyaw.

⑪ Angal fəydəa gə mərəcam,
dî fəydəa gə dān akul ja.

Kəmuhinî hæ Angal

⑫ Dāw, Angal, dāw yu fikər yukul rə kəte,
wucal iləmû hæ calaynî ahâri.

⑬ Tâgəni Hâw Kəmani daraja
nətâl lûgu nəanində kəndəbi.

Kamkura yu cunî bogə yu dibel hæ kəndəbi
yu mænna hæ nəkəladu, ngaco waanində.

⑭ Wəan lûgu gala go, wəârinə bohu go,
wucal fam go, wucal dono go.

⑮ Hərə dāw ro ngə Mayay yətə kərmay go,

migəw jamma yətay ganun hə kənjəre go.

16 Hərə dāw ro ngə maynaay yətə migəw go,
hariamaay yəfəju haria hə kənjəre go.

17 Dāw, lūgu ngə wuligəan aligəaw,
lūgu ngə acəlbūni nətani.

18 Dāw wucal kəmbərba go daraja go,
ləman ngə nəkiel go dibel kalkal go.

19 Dī ngə wəugū ngəla gə dinər kaliyaw,
riba həan fəydəa gə guru kəlmay.

20 Wulū a dibel kalkal,
wukul a dibel hə haria.

21 Migəw ngə dāw wuligəadan wəudan kəmbərba,
wulāndə dəgəlama adan ləman.

22 Dində Hāw Kəmani nacul annī alətə dī 'rə,
dāw muh naan ani alətə a həre.

23 Naan ani alətə rə kəngal,
dunia nakayhi jəkə 'rə, ngə wukul.

24 Aji ngə wawuyhi 'rə, kulu go akul ja,
amay ngə nəcar a ngun də lu go akul ja.

25 Kamən ngə kədəgəri akəmuhi yu
kaw akayhi 'rə, ngə dāw wawuyhi.

26 Saha yuu 'rə, Kəmani kurū nakahay lu go ja,
dəli go ja,

bərbər kəte gudo akul a dunia go ja.

27 Saha ngə akahay hame 'rə, ngə wukul,
aji ngə afiyanə hame yu kulu 'rə co, ngə wukul.

28 Aji ngə akahay mbərha a kəri,
saha ngə amay acar a ngun də lu rə donoa,

29 saha ngə agiel kaləngwi hə kulu

yu akəmu ngərə amay nəmay a lay
yu akahay fərtə hə lu,

30 wukul a gə Kəmani ga wadugwanə a kahaynî dunia.
Saha bico wəan rə gabu an alli go,
wuwaca a kəla həan go.

31 Wawaca a ngun də dunia ngə naan alətə,
kulnî a ngun də migəw go naan rə gabu aw alli.

Lûgu ngə nəhəmay Angal gabu an alli

32 Wute, welə aw, həmayninaw,
migəw ngə yakiegə dibel ngaw gabu adan alli.

33 Həmaynaw alamdə ngaw rə ngəla,
ngə gəanindənanaw ja rəgə gəjinaw angala.

34 Lûgu ngə ahəmayni go,
saha bico afəgəani a gay fadaw ngaw go,
ahəbi gay fadaw ngaw go, yuu gabu an nəji alli.

35 Hərə lûgu ngə natani nata aro,
ga nəji aligə Həw Kəmani.

36 Gərə lûgu ngə aan ani dî âbi aan dân muh,
lûgu ngə naanindəani kəmmo aligəan.

Wudər ngə Angal

9 1 Angal dahəlay ngundu adə,
ga datəl wonjiliya təlor.

2 Dafigə ləman wuy ga
dahəlay amay alli ga dalaw habərə.

3 Dahəganu yəgəram kîdamaay adə
rəgə yəfegə migəw yəu.

Ga dahagərə kədəgəri hə bərnî
ga dafegə migəw rə jammay :

❖4 « Na ngə gəhən dī ja, au hændu ! »

Dəcegə migəw ngə yəcal fikər ja ga :

❖5 « Au gəhəmnaw kəmbu ngaw,
hiinaw amay alli ngə wahəlay yuu.

❖6 Anindənwaw kənjoli rəgə gəjānnaw rə aroa,
lūnaw a dibel hə fam. »

Lūgu angala yu lūgu kamkuraa

❖7 Gəan lūgu kəlangocia hadə ngwə, nəan agū rudə,
gəan lūgu kəladu hadə ngwə, nəkagə agū.

❖8 Ngə gəan lūgu kəlangocia hadə ja, hərə nəanində agū,
gəre gəan lūgu angala hadə ngwə, gəji gəligəan.

❖9 An lūgu angala gala rəgə nəji angala gə ngə wanə,
kienə lūgu jərəma kəra rəgə iləmū anə nəji dābu.

❖10 Angal ben hərə həan tāgənī Hāw Kəmani daraja,
kəynī Kəmani nəunə lūgu fam.

❖11 Hərə dāw, angal ro, yābu agū nəji kāpi ngwə,
gəjān a dunia kəngal.

❖12 Gəji angala ngə yen, gəjinəy ku rəagū,
gəji kəlangocia ngə yen, gəjinəy ku rəagū.

Wudər ngə Kənjoli

❖13 Kənjoli dān ai ngərəm kəgala,
ngə dəhən dī ja, ngə dəhəmay mænna ja.

❖14 Dajay a gə rə bambar a gay fadaw adə
a gə rə kədəgəri hə bərni.

❖15 Ga dəfegə migəw ngə yəkəmay,
migəw ngə yəlū hal adan :

❖16 « Na ngə gəhən dī ja, au hændu ! »

Dəcəgə lûgu ngə acal fikər ja ga :

17 « Amay ngə gaan kəmbərbu tulay alli,
kəmbu ngə gatəmahi gərə gahəm alli rə jəw. »

18 Lûgu yuu ngu yuu nəməkə ro ahən ja,
ngərə dafegə a lay migəw yuu kabar.

Mænna niyari hə kəndəgə âbi yu ngəla

10 1 Mænna niyari ngə Suleman.

Wuli angala bətənay gabu an alli,
wuli joli manay gabu adə cay.

2 Ləman hə nəkəladu acal fəydə ja,
gərə kənjərə nəwagə agû kərmo.

3 Lûgu jərəma Hâw Kəmani nəwagəan kəna,
gərə kəladuay nəwagəadan tanî dî ngə yəcəlbû.

4 Yimay lagə acal nəngərin,
yimay dəgal acal kəmbərba.

5 Wuli ngə cine ngwə nətay dəgəlama dān angala,
dān ngə cine ngwə nəhunay nəyel nungu.

6 Lûgu jərəma nəta bərga,
gay hə kəladuay yətəma a lay aybu.

7 Yalān lûgu jərəma ngwə, yətāl hù hən bərga,
gərə kəladuay migəw ku rəadan nəarə.

❧ Lûgu fikəra nəyaku gala,
lûgu cəlabu nəwiyâwrə ku rəan.

❧ Lûgu ngə alû a dibel hə kənjərə ahâri an cagədə,
lûgu ngə nəâju dibel kalkal ahâri an nəcəjuhi.

❧ Lûgu ngə nətəma jərə nəan rə gabu hə lûgu cay,
gərə lûgu ngə aka kənjərə ngwə, nəaru kələfea.

❧ Təlam rə lûgu jərəma ai amay ga nəcalay lûgu rə aroa,
gay hə kəladuay yətəma a lay aybu.

❧ Anindənî lûgu nəjiga aybu,
lûgu aligəhi ngwə, hal həan âbi ngaco nətəmahi.

❧ Mənnə angala akul a gay hə lûgu fam,
lûgu fikəra ja ndəba rəan məkay muh.

❧ Migəw angalaay yəcəbagalu iləmû,
gay hə joli nəhəkallu dî rə kawî.

❧ Lûgu bərba ləman anə muh dono həan,
lûgu yimay an de nəngərin nəwiyâwrəan.

❧ Lûgu jərəma jəmgə anə nəcalaynə a dunia,
riba ngə kəladu ata nətâlnə bigə.

❧ Lûgu ngə nəyaku alamdə nətə jânnî a dunia,
lûgu ngə naanində hadə nəfilhi.

18 Lûgu ngə nətəma ngədar a gabu, dân kəlīkəlīma,
lûgu ngə nəlû rə kappa hə lûgu, dân joli.

19 Mænna dābu acal bigə,
lûgu ngə nəhəlagə gay an nəjân a dunia.

20 Təlam rə jərəma ai libilla kaliyaw,
lûgu kəladu fikər anə fəydeə ja.

21 Mænna ngə jərəma nədugwa migəw dābu,
migəw joliay yəcal fikər ja ga yəmatə.

22 Hāw Kəmani naugû bərga ngwə, gəta ləman,
ngənəbu dābu ro gəji bərba gə ngə wanə ja.

23 Annî nəkəladu ai bike ngə lûgu joli,
angal go ai bike ngə lûgu fam.

24 Dî ngə kəladu ahəgujən gəan nətənə,
dî ngə jərəma acəlbû nətə.

25 Ahi dəmu nala ngwə, nəjūgu kəladu nəāri,
gəre lûgu jərəma nəjân a ngərə an rə ham.

26 Lûgu lagə a ngərə lûgu ngə atənə
ai hənay ngə mandala nayel,
ai yəl ngə kənjay nayel.

27 Tāgənî Hāw Kəmani daraja nəan rə yābu kâpi,
gəre kəladu yābu hən nəji kabəgə.

28 Tamma ngə jəremaay nəan rə gabu adan alli,
tamma ngə kəladuay nəcar rə de.

29 Dibel hə Hâw Kəmani
nəhəlagə lûgu jərema rə ai dədər,
gəre nəwiyâwrə migəw hal âbia.

30 Lûgu jərema lûgu ngə nəga nəan anə dî a ja,
gəre kəladu nəga nəjân a lartə ja.

31 Gay hə jərema nəlaw mænna angala,
təlam hə kəladu nəfəjuhi.

32 Lûgu jərema ahən kanî mænna ngəla,
kəladu gay an ahən kanî mænna hə nəkəladu muh.

11 1 Njakaram hə kəlikəlî Hâw Kəmani naanində,
gəre njakaram kalkal aligəan.

2 Kamkura kay rəan dî nungua akul a lay,
angal akul a gə migəw bala kamkura.

3 Kənjəre nəlû rə jəremaay a dibel kalkal,
kəlikəlî nəwiyâwrə migəw lohaay.

4 Aji ngə Kəmani nakûli ngwə, ləman nəan fəyde ja,
gəre kənjəre muh nəwagə lûgu kərmo.

5 Kənjəre nəan rə dibel ngə jərema kalkal,
kəladu go nəkəladu anə muh nəhiynə.

❖ 6 Jærema kənjəre anə muh nəlawənə,
kəlikəlîma hərə nəkəmbu anə ro nəcihhi.

❖ 7 Kəladu namatə ngwə, tamma anə nawiyâw,
tamma hə ləman anə co nəwiyâw.

❖ 8 Lûgu jærema nəcar a mænna ngwə,
lûgu kəladu ngə nəu nəyel mænna a gay an.

❖ 9 Lûgu ngə ahən Kəmani ja,
gay an nəwiyâwrə mâhi hən,
migəw jæremaay iləmû adan nəlawdan a mænna.

❖ 10 Kənahar ngə jæremaay
nəan rə gabu hə maay bərni alli,
kəladuay yawiyâw ngwə, migəw yəhəlâcəy.

❖ 11 Nəngəla ngə jæremaay nəhəlay fu,
gəre mænna ngə kəladuay nəfacu fu.

❖ 12 Lûgu ngə nəan haba hən rudə acal fikər ja,
lûgu fam nəcalay gay an.

❖ 13 Lûgu mænna dâbua nəcalay ahâri ja,
lûgu resədə ahâri nəcalay a gabu.

❖ 14 Lartə acal dəmu angala ja ngwə, nəfaji,
gəre galamaay dâbu yəaru kənahar.

15 Lûgu ngə nəyel damin hæ hæto nəyel mænna,
lûgu ngə nəyaku nəji damin ja nəjân rə labia.

16 Ngərəm kanoa dəta daraja,
lûgu donoa nəta ləman.

17 Gəan nəngəla go gəannəy ku rəagû,
gəan kəndəbi go gəannəy ku rəagû.

18 Dî ngə kəladu nata acal fəydə ja,
gəhəli kənjərə ngwə gəta kənjərə.

19 Migəw ngə yukul gə kənjərə yəhəm yābu,
migəw ngə yukul gə annî kəndəbi yəmatə rə kawî.

20 Lûgu fikər an âbi Hâw Kəmani naanində,
migəw dibel adan kalkal yəligə Hâw Kəmani.

21 Lûgu kəladu saha ci nəcihhi muh,
gərə jərəmaay yəta yəlaw ku rəadan.

22 Cāndo hæ ngərəm hal âbia
ai kurus hæ dinər ngə akul a cənay hæ ngādu.

23 Jərəmaay yukul gə annî dî ngəla muh,
kəladuay yukul gə kûlinî muh.

24 Lûgu kəte kərə gərə ləman anə aji dābu gālu,
lûgu ngəde go kəlmay gərə aji ngərin gə ngə wanə.

25 Lûgu kære nêta læman,
galaw ngudi hæ lûgu ngwæ, ngudi agû næcar.

26 Lûgu ngæ nêhêlagæ kæmbu, migæw yêlaw bërga hæan,
lûgu ngæ nêtâl kæmbu kahagu nêta makaba.

27 Lûgu ngæ annî dî ngêla aligæan, acêlbû aji aligêhi,
lûgu ngæ acêlbû aan dî âbi, dî anê âbi nêtanê.

28 Lûgu ngæ naan ammandê læman anê nêwiyâw,
gære lûgu jêrema nêji dæmu rê ai wanay kâlua.

29 Lûgu ngæ nêtâl fadaw anê mænna, fadaw anê nêfaji,
lûgu joli nêji ma ngæ lûgu fikêra.

30 Hal hæ jêrema ai wanay ngæ nêcalay lûgu rê aroa,
lûgu angala nêji aligê migæw.

31 Jêrema nêta riba hæ dî ngæ naan a dunia,
kêladu yu lûgu bigêa co yêta riba adan.

12 1 Lûgu ngæ alamdê aligæan, ilêmu aligæan,
lûgu ngæ naanindê hadê dân joli.

2 Lûgu ngêla nêji aligê Hâw Kêmani,
lûgu ngæ akul gê kændêbi ngwæ, nêhiynê a haria.

3 Nêkêladu nêga nêan rê lûgu kêrgêdê ja,
lûgu jêrema ai wanay kêria ga nêway ja.

4 Ngerəm dəgal dəjiga daraja hə hugway adə,
ngerəm ngə dəan dī nungua
ai tūnu ngə nacar a ngun də ahay hə hugway adə.

5 Jəremaay yukul gə dibel hə haria muh,
kəladuay yukul gə dibel hə kəlikəlī muh.

6 Təlam rə kəladuay acal mænna ngun dəan kərmoa,
gərə təlam rə jəremaay nəwagə migəw kərmo.

7 Kəladuay yaway ngwə, yəwiyâw rə ham,
gərə fadaw ngə jəremaay nəjân a maynî.

8 Lûgu hərə fikər anə ro ngə yəfərnanə,
lûgu fikər an âbi yəan anə rudə.

9 Lûgu ngə yəamunə rə tâni gərə acal kîdama kəte
ngəlgo gə lûgu kamkura gərə acal dī hə həmnî ja.

10 Lûgu jərema ləman anə aroa nəcalay rə ngəla,
gərə lûgu kəladu acal njimâltə ja rə ngəndə.

11 Lûgu ngə akəho cuwi kəmbu nəganə,
lûgu ngə nəkiegə kay rə dī fəydəa ja acal fikər ja.

12 Lûgu kəladu ləman hə kəlikəlī ngə aligəan,
gərə jərema ai wanay kâria ngə nətâl wuli rə dâbu.

13 Lûgu âbi mænna anə bigəa nəcihnə rə ai fudu,
lûgu jərema nəcar a ngu jəgə.

14 Lûgu mænna anə ngəla nəta her dābu,
lûgu kîdama nəta jəmgə həan.

15 Lûgu joli aamuhi rə hal həan ngəla,
lûgu ngə nəhəmay gala dân angala.

16 Lûgu joli nəno rə kawî,
lûgu hal ngəla nətəma jow ngə yaan anə.

17 Həyda jərəma nəka mænna kâni,
həyda kəlikəlîma nəka loh.

18 Lûgu gay an kawî nəunə lûgu kungu rə ai lay,
gəre mænna ngə lûgu angala nəaru nəngadə.

19 Mænna kâni, dân nəjân rə kâni juru,
gəre mænna loh dân ai fangənî yəl rəgə cəjunî muh.

20 Migəw fikər adan âbi, gabu adan kəlikəlîa,
dədan ngə yəka gala hə kəlafəa gabu adan alli.

21 Jərəma kwotə nətənə ja,
kəladuay tğərîba dābu nətadan.

22 Gay ngə nəka loh Hâw Kəmani naanində,
gəre migəw ngə yukul gə kənjərə yəligəan.

23 Lûgu hal ngəla nəkəmuhi rə dân iləmûa ja,
migəw joliay yəka kənjoli adan.

24 Yimay dɛgal nɛan rɛ lûgu May,
kɛnlagɛ nɛan rɛ lûgu ma.

25 Kum dâbu nɛan rɛ gabu hɛ lûgu cay,
mænna ngɛla nɛan rɛ gabu hɛ lûgu alli.

26 Lûgu jɛrema nɛkɛmu haba hɛan dibel ngɛla,
gɛre dibel ngɛ kɛladuay nɛfildan.

27 Cadɛma lagɛ nɛaru kargɛ hɛ fiyownî ja,
lûgu dɛgal dɛn ai lɛman ngɛla.

28 Yâbu akul a dibel hɛ kɛnjɛre,
dibel yuu kɛrmo akul a lay ja.

13 1 Wuli angala nɛjûgu alamdɛ ngɛ abhɛ anɛ,
wuli kɛlangocia nɛhɛngɛ hadɛ ja.

2 Mænna ngɛla nɛaru dî ngɛla hɛ hɛmnî,
lûgu kɛlikɛlîma akul gɛ cɛlbûnî aybu muh.

3 Lûgu ngɛ nɛhɛbi gay an nɛhɛlagɛ aro hɛan,
lûgu gay an fede nɛwiyâwrɛ ku rɛan.

4 Lûgu lagɛ dî dâbu aligɛan gɛre nɛta ja,
lûgu dɛgal nɛta dî ngɛ aligɛan ngaco.

5 Lûgu jɛrema naanindɛ loh,
kɛladu nɛan migɛw rudɛ go nɛan dî nungua go.

❖ 6 Kənjəre nəcalay lûgu ngə akul a dibel ngəla,
gəre bigə nəwiyâwrə lûgu kəladu.

❖ 7 Lûgu ci ngərin gəre nəjân rə ai lûgu bərba,
lûgu ci go bərba gəre nəjân rə ai lûgu ngərin.

❖ 8 Lûgu bərba ləman anə nəhəlagə aro həan,
gəre lûgu ngərin acal kəladu həan ja.

❖ 9 Jəremaay nur adan nəcinjilâgə,
kəladuay ai lamba ngə amatə gâlu.

❖ 10 Kamkura nəaru aybu,
lûgu angala nəyaku gala.

❖ 11 Ləman ngə gata rə hægwi gəagû nəwiyâw rə kawi,
ləman ngə gacəbagalu rə ngəna ngəna nəji dâbu.

❖ 12 Calaynî tamma kəngal nəan rə gabu dondi,
wudər ngə naanhi, ai wanay ngə nəunə lûgu aro.

❖ 13 Lûgu ngə naanində gala nəyel mænna,
lûgu ngə nakiegə ganun nətə her.

❖ 14 Gala ngə lûgu angala ai amay ga nəcalaygû rə aroa,
nəwagə agû wuləm hə kərmo.

❖ 15 Lûgu fikəra aligəhi,
dibel ngə kəlikəlîmaay nual gə tğərîba.

16 Lûgu hal ngəla aan dî ngwə, nəan a gə rə iləmû,
lûgu joli nəan kənjoli a ndara co.

17 Kadənoma âbi tâgərîba nətanə,
wâkil jərəma nəaru nəngadə.

18 Gaanində alamdə ngwə, nəngərin yu nungu nətagû,
gayaku hadə ngwə, gəta daraja.

19 Wudər naanhi galdə ngwə, nəan rə gabu alli,
lûgu joli naanində âjunî kəndəbi anə.

20 Gəjân a gə lûgu angala ngwə, gəji angala.
Gəjân a gə migəw joli ngwə, gabu agû nəji cay.

21 Tâgərîba nəkiegə migəw bigəaay,
her dān rîba ngə jərəmaay.

22 Lûgu ngəla nəâju waradanəy dii həanay,
ləman ngə lûgu bigəa akulnəy lûgu jərəma.

23 Cuwi ngə ngərin nətay kəmbu dābu,
gəre haria akul ja ngwə, dî ngə nata nəwiyâw.

24 Lûgu ngə naani a hələnî wuhi an naanindəan,
aligəan ngwə, nəan anə alamdə a ngəna həan.

25 Jərəma nəhəm kəmbu nəkohə,
kəladu ngun dəan nəjân rə de.

14 ① Ngærəm angala dæhəlay fadaw adə,
gære ngærəm joli dæfacu a yimay adə.

② Lûgu ngə akul a dibel natâgə Hâw Kəmani daraja,
gære migəw ngə yəlu a dibel kurəma yaanindəan.

③ Lûgu joli gay an mænna hə kamkura muh nəcar a lay,
migəw angalaay gay adan nəhəlagədan.

④ Gəcal ha ngə gəkəho rə ja ngwə,
dəgəlama agû nəjân rə de,
gære ha donoa nəno rə kəmbu dābu.

⑤ Həyda jərəma nəka loh ja,
həyda kəlikəlīma loh nəcar a gay an rə ai cudə.

⑥ Lûgu kəlangocia acəlbû angal gære nəta ja,
lûgu fam nəta iləmû rə kawī.

⑦ Jân a cobay rə lûgu joli,
gəta gəan mænna iləmûa kəte gudo ja.

⑧ Lûgu hal ngəla nəcalay tapa həan, hərə dân angala,
kənjoli ngə lûgu joli nəwiyaŵrəan.

⑨ Migəw joliay bigə adan jow rəadan ja,
migəw jərəmaay yəligə mādəgay.

⑩ Gabu dân muh ngə ahən kwotə anə,
alli hə gabu co lûgu ngəde nəga nəhəngə ja.

11 Gâru ngə kəladuay nəfaji,
ngundu ngə jərəmaay nəji bərgaa.

12 Lûgu ci aamunə rə dibel anə kalkal,
gəre kərie nəârinə ngu kərmoa.

13 Ngun də kâgər kəci gudo kâgər kwota akul al,
gabu alli gudo kərie nəji cay.

14 Lûgu təlam kihia hal anə nəkwohi gə ku rəan,
lûgu ngəla nəta her hə nəngəla anə.

15 Lûgu ngə ahən dî ja, dî ngaco nî rə kâni,
lûgu hal ngəla nəan fikər rugo nətay cù rəan gə bohu.

16 Lûgu angala nəhəgujən gə dî âbi ga nəunə kaya,
lûgu joli nahənagəhi ga nəunə dî âbi kaya ja.

17 Lûgu gabu an kabəgə nəan dî hə kənjoli,
lûgu ngə akul gə kəndəbi migəw yəanindəan.

18 Migəw ngə yəhən dî ja warada adan kənjoli,
migəw hal ngəla daraja adan iləmû.

19 Migəw âbiay yəji tâni a baha migəw ngəlaay,
kəladuay yəji tâni a gay fadaw ngə jərəmaay.

20 Lûgu ngərin mâhi hən gudo naanindəan,
lûgu bərba habi an dâbu.

21 Gəan mâhi agû rudə ngwə, gəyel bigə,
gaan njimâltə lûgu bâri gəan ngwə, nəji alli agû.

22 Lûgu ngə akul gə annî nəkəladu nəfilhi ja rə kihimi ?
Lûgu ngə akul gə annî nəngəla nəta haba jəremaay.

23 Kîda ngaco ngun dəan kəmbua,
kəgal ngəra nəaru nəngərin.

24 Migəw angalaay ləman adan ngə daraja adan,
lûgu joli -, kənjoli muh ndəba rəan.

25 Həyda jərema nəalu migəw a kərmə,
lûgu ngə nəan cudə rə loh nəan lûgu cajadə.

26 Gatəgə Həw Kəmani daraja ngwə, ahəri agû cagədə,
hərə Həw Kəmani nəhəlagə welə an.

27 Təgənî Həw Kəmani daraja
ai amay ngə nəcalay lûgu rə aroa,
nəwagə agû wuləm hə kərmə.

28 Tallaka dābu ngwə, yəjiga daraja hə May,
tallaka abal ngwə, kərmay nəwiyāw.

29 Lûgu gabu an kâpi acal fam dābu,
lûgu gabu an kabəgə nəkəmu kənjoli anə.

30 Kələfea hə gabu nəcalay lûgu rə nga,
gəre nəkundəli ai tînu ngə akul a ngun də ahay.

31 Gatâgə tâni awal ngwə,
gakagə Kəmani ngə naan anə alətə,
gaan ngərin njimâltə ngwə, gatâgə Kəmani daraja.

32 Kəladu kəndəbi anə nəwiyâwrəan,
jərema namatə gudo ahâri an cagədə.

33 Angal nəjân a gabu hə lûgu fam,
gəre ngun də migəw joliay, nəjân a lay rə kihimi ?

34 Kənjəre nəâri njili bohu,
bigə nətâl migəw hə lartə nungu.

35 Kîdama ngə ahən kîda nəji aligə May,
gəre nəkûli a gə kîdama ngə nəaru nungu.

15 1 Kwonəgənî lûgu mænna alli nətulu rə nonî,
mænna cay nətâl lûgu nəkûli.

2 Təlam rə lûgu angala nəan rə iləmû aligəhi,
gay hə lûgu joli, kənjoli muh nəcar a lay.

3 Yəl hə Hâw Kəmani akul a ndara co,
ga ahəbi kəladuay yu migəw ngəlaay co.

4 Mænna alli dân ai wanay ngə nəunə lûgu aro,
mænna hə nəkəladu nətulu rə kənji hə lûgu.

5 Wuli joli nəanində alamdə ngə bətənay,
wuli ngə nəhəngə hadə dân angala.

❖6 Fadaw ngə jərema dân dəgəlama hə ləman,
riba ngə lûgu kəladu nəaru mænna.

❖7 Gay hə lûgu angala nəcəno a lay iləmû,
gəre gabu hə lûgu joli acal iləmû ja.

❖8 Hâdəga ngə kəladuay Hâw Kəmani naanində,
gəre mâduwa ngə jəremaay aligəan.

❖9 Hâw Kəmani naanində dibel ngə kəladu,
gəre lûgu ngə akul gə kənjəre aligəan.

❖10 Lûgu ngə nacar a dibel, yəan anə alamdə rə donoa,
lûgu ngə hadə ayaan nəmatə.

❖11 Lâyro yu kabar co Hâw Kəmani aamunə,
gabu hə lûgu dân ja à nəamunə rə hægwi.

❖12 Lûgu kəlangocia lûgu ngə nəan anə hadə ayaan,
ga ngərə migəw angalaay nual ja.

❖13 Gabu alli nəan rə baha hə lûgu aci,
gabu cay nətulu rə kənji hə lûgu.

❖14 Gabu hə lûgu fam nəcəlbû a lay iləmû,
lûgu joli kənjoli muh kəmbu anə.

❖15 Lûgu ngərin saha bico nəjân rə awal gəan,
lûgu gabu an alli saha bico ngəmuri anə.

16 Ləman agû ngəna gəre gatâgə Hâw Kəmani daraja dān ngə ngəlgo gə ləman agû dābu gəre gabu agû cay.

17 Migəw yəhəm way kəlmay gəre yəligə mādəgay ngəla gə migəw ngə yəhəm hù abbi gəre yəya mādəgay.

18 Lûgu gabu an kabəgə nəjiga aybu, lûgu gabu an kâpi nətulu rə nonî.

19 Dibel ngə lûgu lagə ai hara hə kangil, dibel ngə migəw jərəmaay akul rə fede.

20 Wuli angala nəan rə gabu hə bətənay alli, gəre wuli joli nəan yay anə rudə.

21 Kənjoli bike ngə lûgu fikəra ja, lûgu fam nəlû a dibel kalkal.

22 Kîda bala hugori nəhəkalluhi, galamaay dābu ngwə, kîda nəanhi.

23 Lûgu ngə nəkwonə gə lûgu mænna ngəla gabu an alli. Məni ngəla gə mænna ngə nacegəhi a ngərəan !

24 Lûgu fikəra, dibel anə nəârinə bohu, ga nəwagəan wualnî lâyro.

25 Fadaw ngə lûgu kamkura Hâw Kəmani nəfacu, gəre nəhəlagə ngərə ngərəm kamba.

26 Annî kum hæ nækəladu Hâw Kəmani naanində,
gəre mænna ngəla dân kaliyaw.

27 Lûgu ngə ahəm ləman hæ kəlikəlî
nətâl fadaw anə mænna,
lûgu ngə rəsâ ayaan nəhəm yâbu.

28 Jərema nəan fikər rugo nəkwonə gə lûgu mænna,
kəladuay saha bico gay adan nəka mænna âbi juru.

29 Hâw Kəmani nəjân a cobay rə kəladuay,
gəre nəhəngə mâduwa ngə jəremaay.

30 Amunî lûgu a yəl ngəla nəan rə gabu alli,
habar alli nəan rə ahay hæ lûgu donoa.

31 Lûgu ngə həmu həan nəhəngə hadə
nəjân a ngun də migəw angalaay.

32 Lûgu ngə naanində anhinî alamdə naan ku rəan rudə,
lûgu ngə nəhəngə hadə nəji fikəra.

33 Tâgənî Hâw Kəmani daraja nəkienə lûgu jinî angala,
lûgu ngə naji tâni muh nəta daraja.

Hâw Kəmani yu kəndəge amû

16 1 Annî kum akul a ngərə lûgu
gəre dî ngə aji akul a ngərə Hâw Kəmani.

❷ Wəni co nəce kâgu dibel anə ngə bala bigə,
gəre Hâw Kəmani ngə ahən gabu hə lûgu.

❸ Kîda agû âjunəy Hâw Kəmani
rugo dî hə gabu agû nəji.

❹ Âpi co Hâw Kəmani naan anə alətə gə dî ci,
kəladu gudo naan anə alətə gə tâgərîba.

❺ Hâw Kəmani naanində lûgu kamkura,
ga yəraw ci ngwə nəcihhi muh.

❻ Gəcal nəngəla yu kənjərə ngwə,
Kəmani nəan bigə agû ngabərtə,
gatâgə Hâw Kəmani daraja ngwə,
nəwagə agû bigə.

❼ Hal hə lûgu Hâw Kəmani aligəan ngwə,
dân yu kəladu hən gudo nəan adan folo.

❽ Ləman ngəna hə kənjərə ngəla gə
ləman dâbu ngə gata a kəlikəlî.

Mənnə hə Mayay

❾ Lûgu nəan kum hə dî ngə aan a bohu,
gəre Hâw Kəmani ngə nəlû rəan.

❿ Gay hə May kaguli ngə Kəmani ngə nəcar a lay,
aan haria ngwə, nəgiyegə lûgu ja.

11 Njakaram ngəla dân dî ngə Hâw Kəmani,
lâgunî dî rə kalkal ngaco aligəan.

12 Mayay yaanində annî nəkəladu,
hərə kənjərə muh nəcalay kərmay adan.

13 Gay ngə nəka kənjərə aligə May,
lûgu ngə nəka mænna kalkal aligəan.

14 Kûlinî ngə May nəaru kərmə,
gəre lûgu angala nəunə May kanadi.

15 Baha hə May kaliyaw ngwə, kəlafəa akul,
nəngəla həan ai mbərha hə yiman.

Jânnî rə kəte yu jânnî rə kalkal

16 Tanî angal ngəla gə dinər,
tanî fam fəydəa gə libilla.

17 Jəremaay dibel adan nəfəlley nəāju kəndəbi.
Yâbu aligəagû ngwə, taynəy ledəram agû angal.

18 Kamkura kay rəan tğərība akul al,
cunî bogə kay rəan wuləm akul al.

19 Jânnî rə tâni a ngun də ngərinay ngəla gə
fiyanənî gâanima a gə migəw kamkuraay.

20 Lûgu ngə nəan kum rugo nəan dî, nual bohu,
lûgu ngə naan Hâw Kəmani ammandə gabu an alli.

21 Lûgu fikëra yäcenə ga fam,
təlam alli nəyel ku rə lûgu.

22 Lûgu fikëra, fikër anə ai amay ngə nəcal lûgu rə aroa,
lûgu joli haria nəhəlanə hərə kənjoli anə ro.

23 Lûgu angala nəan fikër rugo nəcegə mænna,
ga mænna anə nəyel ku rə lûgu.

24 Mænna ngəla ai kəməgən,
gatəm ngwə alli ga nəan rə hù nga.

25 Lûgu ci aamunə rə dibel anə kalkal,
gəre kərie nəji dibel hə kərmo.

26 Kəna ngə nətāl lûgu nəan kīda,
ngun nəwagə lûgu hənaynī.

27 Lûgu fəydəa ja nəan migəw kəndəbi,
təlam rəan ai âw ngə ahən.

28 Kəlikəlīma nəjiga aybu,
lûgu kappama nəfacu migəw habaay.

29 Lûgu aybuma nəan haba an cajadə,
ga nətālnə dibel ābi.

30 Lûgu nahəla yəl ngwə, acəlbû aan nəkəladu,
lûgu nafangə gay an ngwə, nata naan nəkəladu anə.

31 Njægə bul ai alebu hə kərmay,
dân gəta a dibel hə kənjəre.

32 Lûgu gabu an kâpi ngəla gə lûgu kəlama,
cihnî gabu ngəla gə jûgunî bərnî a kərigə.

33 Sasa gəkohnaw rə cində kəmbû,
lûgu ngə ahəm, Hâw Kəmani ngə nənnəy gadərtə.

17 1 Həmnî way kəlmay gərə jännî rə labia ngəlgo gə
fadaw ngə yəan a lay ngəmuri gərə ngun dəan aybu a.

2 Kîdama ngəla nəji dəmu ngə wuli âbi ngwə,
nəyel ngun də warada.

3 Guru kəlmay yu dinər co âw ngə nəcakiyu,
gərə Hâw Kəmani ngə nəcakiyu gabu hə migəw.

4 Lûgu hal âbia nəhəmay gay ngə nəka nəkəladu,
lûgu loha nətaynəy təlām âbi muh həmu.

5 Lûgu ngə aan ngərin kəlangoci
akagə Kəmani ngə naan anə alətə,
lûgu ngə ahəlâcəy lûgu ngə tğərîba natanə
dân muh ngə nəfil ku rəan.

6 Lûgu wura dii anə ngə daraja anə,
lûgu ngəna abhə anə ngə daraja anə.

7 Lûgu yæl an kælmay mænna ngæla aci ræan ja,
gære lûgu mayna ngæ næka loh dân ngæ âbi gæan.

8 Lûgu ngæ nælau rəsâ ace kâgu
rəsâ anə næaru gæan fəyde a ndara co.

9 Gæcəlbû haba ngwə, kændəbi anə ku rægû aarə,
kændəbi anə gəka juru ngwə, gəfajinaw.

10 Hadə ngə gaan lûgu fam dân ngə nəhəngə
gə lûgu yæl an kælmay ngə gahəla rə kurbe âru.

11 Lûgu kəladu jännî rə kodo muh aligəan,
gære yəhəganrəan kadənoma jâku.

12 Gakûrə kurguli ngə welədə yawiyâw ngə ngəlgo gə
gəkû rə lûgu yæl an kælmay ngə aan kənjoli gâlu.

13 Lûgu naan agû nəngəla rugo gəan anə kændəbi ngwə,
jow nəcar a fadaw agû ja.

14 Jiganî aybu ai njar ngə akəra agayhi,
kamən ngə gənonaw ro, âju !

15 Jiganî lûgu ngə haria nahiyənə yu hiynî lûgu jərəma,
dî yuu kihi co Hâw Kəmani naanində.

16 Guru ngə akul a yimay hə joli, nəan mənî rə fəyde ?
Nətu rə angal à ? Acal fikər kəte gudo ja.

17 Haba agû go saha bico gəligəan,
ciri agû go akul rə ngə awal gəagû ngwə, adugwagû.

18 Lûgu fikəra ja nəyaku dî rə kawi,
ga nəyel damin hə nodəma anə.

19 Lûgu ngə aybu aligəan bigə aligəan,
lûgu ngə kəndəmu aligəan acəlbû tğəriba.

20 Lûgu gabu an ciləm nəta her ja,
lûgu kəlikəlîma jow nətənə.

21 Lûgu ngə nawuy wuli yəl an kəlmay gabu an cay,
wuli joli bətənay gabu an alli ja.

22 Gabu alli nəkərə lûgu,
gabu cay nətulu rə kənji hə lûgu.

23 Kəladu nəhəm rəsâ ngwə,
nəhəkallu haria.

24 Lûgu fam akul gə annî dî angala,
lûgu joli acəlbû aamu ngərə dunia namay a lay.

25 Wuli joli nəcalay bətənay a kğər kwota,
de ngə dawuynə gabu adə cay.

26 Tğənî jərema aga ngəla ja,
həlanî lûgu darajaa hərə kənjərə anə ro ngəla ja.

27 Lûgu iləmûa nəhəlagə gay an,
lûgu fam dân kalim.

28 Lûgu joli nahəlagə gay an ngwə,
migəw yəce kâgu dân co angala,
nahəgəl ngwə, yəce kâgu fam.

18 1 Lûgu kərïdo nəcəlbû dīnəy ku rəan muh,
gəan anə gala hə annî nəngəla ngwə aligəan ja.

2 Lûgu joli kəynî ngun də mænna aligəan ja,
mænna hə gabu an muh nəka juru.

3 Lûgu kəladu, migəw yəkəgəan,
naan dī nungua ngwə, yəkanəy kabibi.

4 Mænna angala ngə nəcar a gay hə lûgu
ai kulu tur go, kulu kâyua go.

5 Jiganî lûgu kəladu a haria rəgə
hiynî lûgu jərəma ngəla ja.

6 Lûgu joli mænna anə nəjjiga aybu,
gay an ngə nəcəlbû a lay kurbe.

7 Lûgu joli gay an ngə nəwiyâwrəan,
təlam rəan nəcihnə rə ai fudu.

8 Mænna ngə kappama ai dī alli
ngə nəkəmay a bəgər rə həgwi.

9 Lûgu ngə nəcalay kîda anə rə kudəbay,
dân ciri ngə lûgu ngə nəhəkallu dî.

10 Həmu hə Hâw Kəmani
ai fadaw ngə kare hə hiu nakəlenə,
jərema ngə nahəgudə nayel, ahâri an cagədə.

11 Ləman ngə lûgu bərba
ai bərni ngə hara hə hiu nakəlenə,
ga ace kâgu ahâri an cagədə.

12 Gabu agû kamkura akul a lay ngwə gəway,
gaji tâni ngwə gəta daraja.

13 Lûgu ngə nəhəmay dî ja rugo nəkwonə gə lûgu mænna,
yuu kənjoli ga nəji anə nungua.

14 Gaan rə gabu agû kəlmay ngwə, gəgalgay kajuwa,
kəlbu rəagû nacar ngwə, gəga gəma rə kihimi ?

15 Lûgu fam nəta iləmû,
həmu hə lûgu angala nəhəngə a lay iləmû.

16 Kənjə nəcəju dibel agû ngwə,
gəta gəamu migəw jammay.

17 Lûgu ngə naka mænna anə a hərə
yəamunə rə dân ngə jərema,
kamən ngə hariama anə aka mænna ro.

18 Jûgunî lûgu rə cində kəmbû nəfacu aybu go,
nəfəju haria hə fargə rə migəw donoay go.

19 Ciri agû nakûli a gəagû ngwə,
ai бага ngə karta nacagəri,
aybu agûay ai tam yu kawa ngə nacagəri njar.

20 Mænna hə gay agû nəugû dî hə həmnî,
təlam rəagû nəcalaygû a dunia.

21 Lûgu gay an ngə nəhəlanə wəlla nəcalaynə a dunia,
gaji lûgu mænna dābua ngwə, taynəy gay agû angal.

22 Lûgu ngə nata ngərəm nata dî ngəla,
dān nata her ngə Hāw Kəmani.

23 Ngərin nəan bərba ngodo,
bərba nəkahagəan kua.

24 Habi agû ci həan yətālgû mænna,
haba ngəla nakəmay ciri agû.

19 1 Lûgu ngərin jərəma ngəla gə
lûgu joli ngə nəka kəlikəlî.

2 Annî dî rə bala iləmû go ngəla ja,
lûgu ngə natay ajəla go nəyel bigə.

3 Kənjoli nəhəkallu dibel ngə lûgu ngwə,
kərie gabu an nəkûli a gə Hāw Kəmani.

❖4 Ləman nəan rə lûgu habi an dâbu,
ngərin haba an kəte gudo nəanindəan.

❖5 Həyda hə kəlikəlî nəway a haria,
lûgu ngə nəka loh saha ci nəcihhi muh.

❖6 Migəw dâbu yəkanəy lûgu darajaa mænna alli,
lûgu ngə nəcəno kənjo nduco haba həan.

❖7 Lûgu ngərin ciri anəay gudo nəji ayaadan,
habi anəay gudo yəjân a cobay rəan,
acəlbûdan ngwə, yukul a gəan ja.

❖8 Lûgu ngə ku rəan aligəan ngwə, nəcəlbû fikər,
lûgu ngə nəcəlbû nəkəy kâri hə mænna nəta her.

❖9 Həyda hə kəlikəlî nəway a haria,
lûgu ngə nəka loh nəwiyâw.

❖10 Lûgu joli jânnî rə alli aci rəan ja,
ma tənî May dân ngə aci rəan ja rə jəw.

❖11 Annî fikər nəan rə gabu hə lûgu kâpi,
daraja anə, annî lûgu ngabərtə.

❖12 Kûlinî ngə May ai ngurtə hə kurguli,
gəre nəngəla ngə May ai lamgə ngə akul a kəri rə habu.

❖13 Wuli yəl an kəlmay nətâl bətənay ahar,
ngərəm mænnama ai tollo hə amay ngə akohkoh juru.

14 Fadaw yu læman gæta ræ warada,
gære ngæræm fikæra kænjo ngæ Hâw Kæmani.

15 Kænlagæ nætulu ræ kænji hæ lûgu,
lûgu kænji an tulay ngun dæan nælan ja.

16 Lûgu ngæ nækiegæ ganun næhælagæ ku ræan,
lûgu ngæ nætaynæy ku ræan angal ja næmatæ.

17 Gadugwa lûgu ngærin ngwæ,
gaunæ Hâw Kæmani hælæm,
ga dân ngæ næbahagæ nængæla ngæ gæan.

18 Wuhi agû ngæna rugo an anæ alamdæ,
gære ngæ alamdæ agû aji donoa
ræ ngæ ahælanæ gæ aro ja.

19 Lûgu nakûli rægæ naan kændæbi ngwæ,
yætægæan hokæm,
yæâjunæ ngæra ngwæ, næji âbi gæ ngæ wanæ.

20 Hængæ gala go yaku alamdæ go
rægæ wali gæji angala.

21 Dî hæ annî dâbu akul a gabu hæ lûgu,
gære dî ngæ aligæ Hâw Kæmani muh næji.

22 Dî ngæ aci ræ lûgu nængæla,
nængærin ngæla gæ kælikæli.

23 Tâgənî Hâw Kəmani daraja nəcalaygû a dunia go,
gəhənay rə ngun rəagû kandul rə bala kəladu agû go.

24 Lûgu lagə nətâl yimay an way,
gəre nəga nəaru gə gay an ja.

25 Həla lûgu kəlangocia
rəgə lûgu ngə ahən dî ja nəta iləmû,
an lûgu fam hadə rəgə nəji iləmûa.

26 Wuli ngə nəhəla abhə anə yu nəgiya yi anə,
nəji adan nungua go daraja adan go nəway.

27 Wuhi aw, gaani a anhinî alamdə ngwə,
iləmû agû nəfaji.

28 Lûgu kəladu nəan haria kəlangoci,
migəw âbiay mænna âbi nəji alli a gay adan.

29 Haria afâgə lûgu kəlangocia,
kurbe afâgə kay rə lûgu joli.

20 1 Mbal nəan rə lûgu kəlangocia,
mbal donoa nəan rə lûgu kəgala,
lûgu ngə nəji sakəran acal angal ja.

2 May nakûli ngwə, ai kurguli ngə aan ngurtə,
lûgu ngə natâl May nakûli dān muh ngə acəlbû kərmə.

③ Anindænî aybu daraja ngə lûgu,
migəw joliay muh yəno.

④ Lûgu lagə hartə hə bare ngwə, kîda aligəan ja,
cine ngwə nəcəlbû kəmbu gərə nətə ja.

⑤ Kum ngə akul a gabu hə lûgu ai kulu tur,
gərə lûgu fam ngə ahən kènî hən.

⑥ Migəw dâbu yəka nəngəla adan,
gərə lûgu jərəma nətahi a hi ?

⑦ Lûgu jərəma nəjân a dibel hə haria,
welə an yəta her a dunia.

⑧ May najay a ngərə haria ngwə,
dî kəlî ngaco nəkəy a yəl an.

⑨ Wəni nəga nəce : Gabu aw naji kaliyaw,
wakahay bigə aw ?

⑩ Njakaram njili kihi yu ngunjika njili kihi,
dədan Hâw Kəmani naanində.

⑪ Wuli ngəna gudo kîda anə ngə nəkəmu agû
rə hal hən ngəla wəlla âbi.

⑫ Həmu ngə ahəngə mænna yu yəl ngə aamu bəla,
kihi co Hâw Kəmani ngə naan adan alətə.

13 Hənay aligəagû ngwə, yimay agû nəji de,
gawagə yəl agû hənay ngwə, kəna agû nəcar.

14 Lûgu ngə atu dî nəcə : « Dî yuu âbi ! »
gəre nakwohi naal ngwə, nəcə : « Wata rə budə ! »

15 Dinər yu libilla akul rə dâbu,
gəre gay ngə nəka mænna iləmûa dān carre*.

16 Lûgu nayel damin hə lûgu ngə ahənhi ja ngwə,
î gəan luku anə,
nayel damin hə lûgu hə lartə ngədə ngwə,
î gəan ran.

17 Kəmbu hə kəlikəlî alli a gay,
gəre wali nəji ai kaw ngə nalân gay.

18 Kîda ngun dəan gala a nəanhi rə ngəla,
ngə gəan kərigə bala hugori ja.

19 Lûgu gay an fede nəlaw ahâri,
lûgu yuu jân a cobay rəan.

20 Lûgu ngə nəlaw bərga hə yay anə yu abhə anə,
dunia nəji anə ai lamba ngə namatə a ngu ciləm.

21 Ləman dâbu ngə gata rə budə
kərie ngwə acal her ja.

*20.15 carre: migəw ci yəcə cerre

22 « Dî ngə lûgu naan ani wəan anə ! » ngə gəcegə ja.
An Hâw Kəmani ammandə rəgə nəlawgû a awal.

23 Njakaram njili kihi Hâw Kəmani naanində,
njakaram hə kəlikəlî ngəla ja.

24 Hâw Kəmani ngə nəlû rə lûgu,
lûgu ci gəan nəkəy ngərə aal rə kihimi ?

25 Kamən ngə gəlânnə ro
ngə gəjûgu wadə a gə Kəmani ja,
hərə dî yuu nəcihgû rə ai fudu.

26 May angala nəfacu kəladuay ngwə,
nəhagədan a kaw.

27 Aro dân lamba ngə Hâw Kəmani naunə lûgu
ga dî ngə akul a ngun də gabu ngaco nəan rə bul.

28 Nəngəla yu kənjərə ngə nəcalay May,
kərmay anə nəngəla ngə nəhəlagənə.

29 Dono dân cāndo ngə gursamay,
njəgə bul dân daraja ngə migəw wuray.

30 Kungu awal nəlaw nəkəladu a gabu,
awal hə kurbe nəan rə gabu hə lûgu bul.

21 ¹ Gabu hæ May ai kulu kâyua
ngə akul a yimay hæ Hâw Kəmani,
ga nəfəfəllay rə ai ngə aligəan.

² Nduco aamunə rə dibel anə kalkal a yəl an,
gəre Hâw Kəmani ngə nəcakiyu dī ngə akul a gabu.

³ Jānnī a gə kənjərə yu lūnī a dibel kalkal,
Hâw Kəmani aligəan gə hādəga.

⁴ Yəl ngə nəan lūgu rudə yu gabu kamkura,
dī yuu ngaco bigə ngə kəladuay.

⁵ Kīda ngə galānnə rugo gəan acal kəmbərba,
kīda ngun dəan ajəla nəaru nəngərin.

⁶ Ləman ngə lūgu nata a kəlikəlī,
ai kənjay go ai wuləm hæ kərmo go.

⁷ Kəladuay fitina adan nəwiyāwrə adan,
hərə yaani a annī dī hæ kənjərə.

⁸ Lūgu kəlikəlīma dibel anə gəregəriye,
lūgu jərəma kīda anə kalkal.

⁹ Jānnī a gə rə kəri rə fadaw dān ngə ngəlgo gə
jānnī a ngun də fadaw a gə ngərəm mənnama.

¹⁰ Lūgu kəladu nəcəlbū annī kəndəbi muh,
haba anə gudo nəan anə njimāltə ja.

11 Yacih lûgu kəlangocia ngwə,
lûgu ngə ahən dî ja nəta angal,
lûgu angala yakienə dî mia nəji iləmûa.

12 Jəre akul a ngərə Kəmani muh,
ga nətaynəy fadaw ngə kəladuay angal ngwə,
nəkoldan ngun də tğərība.

13 Lûgu ngə naani a həngənî ngodo ngə ngərin,
dân co aan ngodo ngwə, lûgu ngə nətaynəy həmu a ja.

14 Kənjo ngə gəunə lûgu rə ahâri nətulu rə gabu,
kənjo ngə gətâl day rə bir nətulu rə kûlinî.

15 Haria kalkal nəan rə gabu hə jərəma alli,
gəre kəladu kəlbu rəan nəcar.

16 Lûgu ngə naanində annî fikər,
dân nual gə migəw ngə yukul a ngun də kabar.

17 Lûgu ngə acəlbû alli hə hù həan nəjân rə ngərin,
lûgu ngə mbal yu fələ aligəan nəji bərba ja.

18 Kəladu dî âbi ngə acəlbû aan lûgu ngəla
nəkwohi gə dân muh,
kəlikəlîma dî âbi ngə acəlbû aan jərəma
nəkwohi gə dân muh.

19 Jännî a dəli ngəla gə
jännî a gə ngərəm mənnama yu aybuma.

20 A ngərə lûgu angala gəta al ləman yu fələ co,
gəre a ngərə lûgu joli gəta al dî ja.

21 Lûgu ngə nəcəlbû haria yu nəngəla,
nəhəm yābu go nəta haria yu daraja go.

22 Lûgu angala nî bəрни ngə kərigəmaay go,
nəfacu hara donoa ngə migəw yaan anə artidə go.

23 Lûgu ngə nəhəlagə təlam rəan yu gay an
dān nəani gə mænna.

24 Lûgu ngə nəcu bogə yu ngə nəan kamkura co,
dān aan migəw kəlangoci,
lûgu yuu kamkura anə nakəmay rə ngu.

25 Dî ngə lûgu lagə acəlbû nəārinə ngu kərmoa
hərə yimay həan naani a annî kîda,

26 dān saha bico nəan kum hə dî ngə ata muh,
jərema dî hə yimay həan ngaco nəunə migəw.

27 Hādəga ngə migəw kəladuay Kəmani naanində,
gəre yəlaw rə ngədar ngwə, ābi gə ngə wanə.

28 Həyda kəlikəlîma nəwiyāwrə ku rəan,
lûgu ngə nətay gabu ngwə nəcakiyu mænna,
migəw yəhəngəan juru.

29 Lûgu kəladu aamuhi rə nagalgay,
lûgu jərəma nəcalay tapa hə ku rəan.

30 Angal yu fam yu fikər co,
a baha Hâw Kəmani nəan al fəyda ja.

31 Bukor yətálnə tabəra hə ârinî kərigə,
gərə kənahar akul a ngərə Hâw Kəmani.

22 1 Kappa ngəla fəydəa gə ləman dâbu,
daraja ngəla gə libilla yu dinər.

2 Hâw Kəmani ngə naan migəw ngaco alətə,
bərba yu ngərin co.

3 Lûgu yəkəna aamu dî âbi mia nətəmahi,
migəw ngə yəhən dî ja jow rəadan ja ga yəyel ahar.

4 Lûgu naji tâni rəgə natâgə Hâw Kəmani daraja ngwə,
nəta ləman yu daraja yu yâbu kâpi co.

5 Kangil yu wuləm yukul a gə rə dibel hə kəlikəlîma,
lûgu ngə aro həan aligəan nəjân a cobay rəan.

6 Wuli ngə gakəmuan hal ngəla a ngəna həan,
naji wura gudo nəâju hal yuu ja.

7 Bərba nətə ngərinay,
lûgu hù an hələma ma ngə lûgu ngə naunə.

8 Lûgu ngə nahəli kəlikəlî nəcegu tâgərîba ngwə,
kərmay anə hə annî nəkəladu nəwiyâw.

9 Lûgu ngə nəamu lûgu a yəl ngəla nəta bərga,
hərə nəunə al ngərinay kəmbu anə ro.

10 Giya lûgu kəlangocia rəgə aybu nəfaji,
aidə ngwə nonî yu kabibi nətulu.

11 Lûgu ngə lûgu gabu an bul aligəan
yu ngə nəka mænna ngəla, dân nəji haba hə May.

12 Hâw Kəmani nəhəbi lûgu iləmûa,
mænna ngə lûgu loha nətəkâli nəâju.

13 Lûgu lagə nəce : « Kurguli akul a gə rə ləy,
ga wacar ngwə nəhəlani. »

14 Ngərəm kənjinama gay adə ai wuləm kâpi,
lûgu ngə Hâw Kəmani nakûli a gəan nəwul.

15 Kənjoli akul a gabu hə wuli ngəna,
kurbe ngə nətiya nəâri cobay rəan.

16 Lûgu ngə nətâgə ngərinay gû rugo nəji a lay bərba
wəlla nəunə bərbaay kəngo, dân nəji ngərin.

Taynî angalnəy dî ngəde ngəde

17 Tay həmu rəgə gəhəngə gala ngə migəw angalaay,
tay angal rəgə gəkəy iləmû ngaw.

18 Gəcal a ku ngwə, gabu agû nəjân rə alli,
ga saha bico gəka rə hægwi gəagû.

19 Wucəlbû rəgə gəan Hâw Kəmani ammandə,
hərə yuu ro ngə, na co, cāndu wukiegû mænna anə.

20 Ngo waangûəy rûbudə mænna fiyəkə re,
dî ngə naka mænna hə gala yu iləmû,

21 rəgə gəkəy mænna kâni yu kalkal,
rəgə migəw ngə yatəgû gəaru gəadan mænna kâni.

22 Ngə gəjûgu ləman ngə ngərin ja hərə yimay an de ro,
ngə gətəgə lûgu tâni gû a haria ja,

23 hərə Hâw Kəmani nəyel ngəri adan ngwə,
nəhəla migəw ngə yaan adan kəmbərbu.

24 Ngə gəji haba hə lûgu gabu an kabəgə ja,
ngə gəjân a gə lûgu gabu an kabəgə rə jəw ja,

25 hərə hal agûəy nəji kəte ngwə,
wuləm ngə na muh gala gəwul.

26 Ngə gəyaku gəyel baha lûgu ja,
ngə gəyel damin hə hələm ngə lûgu ja,

27 gəcal dî ngə gəbahagə rə ja ngwə,
dî agû ngə gəhənay a gə rə gudo yəjûgu.

28 Kaləngwi ngə jammay agû yatâl,
ngə gəla gətâl a ngu ngəde ja.

29 Gaamu lûgu ngə ahən kîda anə rə ngəla ngwə,
nəcar a nungu a baha May,

dân nəannəy migəw ngəra kîda ja.

23 ❶ Na yu lûgu dæmu habære agûay kæte ngwə,
taynəy lûgu ngə akul a baha agû angal ;

❷ na kəmbù ngwə,
âju nəkəmbù agû.

❸ Ngə kəmbu anə alli aji aligəagû ja,
hərə kəmbu anə yuu ngun dəan ngədar a.

❹ Ngə gəan wada hə jinî bərba ja,
âju lânnənî.

❺ Ləman nəwiyâw rə ai yəl ngə aməlâji,
nəhəyu fefeto ngwə nəfər rə ai kogə ngə aal hame.

❻ Lûgu ngə aamugû a yəl âbi,
ngə gəhəm kəmbu anə ja,
ngə kəmbu anə alli yuu aji aligəagû ja.

❼ Dăn jərea ja ga nəce : « Həm go hii go »,
gəre dî ngə nacegə acal a gabu an ja.

❽ Kəmbu ngəna ngə gəhəm gəan kəlgədə,
mænna ngəla ngə gakanəy nəji dî fû ngəra.

❾ Ngə gəkanju lûgu joli ja,
hərə nəan mænna agû fikəra rudə.

❿ Kaləngwi wura ngə gəla gətâl a ngu ngədə ja,
ngə gəyel cuwi ngə ngəniay ja,

⓫ hərə dăn ngə adugwadan donoa ro,
nəyel ngəri adan ngwə, nəgiegə agû.

⓬ Jûgu niya rəgə gəanhi alamdə,
cəju həmu agû rəgə gəhəngə mænna iləmûa.

13 Ngə gəhəgujən gə annî wuli agû alamdə ja,
həlanənî ro nəmatə ja.

14 Na ngə gəhəlanə rə kurbe ngwə,
gəalunə a asabu hə kabər.

Gala ngə abhə aan wuhi an

15 Wuhi aw, gəji angala ngwə,
gabu aw nəji alli.

16 Gay agû aka kənjərə ngwə,
gabu aw nəji alli rə jəw.

17 Ngə migəw bigəy gəan a gəadan nəkundəli ja,
gərə saha bico tığə Hâw Kəmani daraja.

18 Aidə ngwə, bohu gəhəlayhi,
ga tamma agû ngə gəcal nəwiyâw ja.

19 Wuhi aw, həmayni rəgə gəji angala
rəgə gəkiegə dibel kalkal.

20 Ngə gəjân a ngun də mbalmaay go ja,
ngun də migəw kəmbù hə hù go ja,

21 hərə mbalmaay yu migəw kəmbù yəji ngərin,
nândagənî adan nətâldan kajimu jine.

22 Həmay abhə agû ngə nawuygû,
yay agû daji wura ngwə, ngə gəan adə rudə ja.

23 Cəlbû kənjərə yu angal yu alamdə yu fam,
ngə gəfajinaw ja.

24 Bətən wuli jərəma gabu an alli rə jəw,
lûgu ngə nawuy lûgu angala nəan kəmər.

25 An rə gabu hə abhə agû yu yay agû alli,
an rə de ngə dawuygû gabu adə kəmərə.

26 Wuhi aw, an ani ammandə,
rəgə dibel ngaw nəji aligəagû.

27 Ngərəm ngə dəan nəkogway de wuləm kâpi,
ngərəm kənjinama de bəram jəgə.

28 Dəcām lûgu rə ai bərbu,
dəan rə miyey dâbu kənjinama.

Hal hə mbalma

29 Wəni agam ? Wəni atay kəgal ?
Wəni aan aybu ? Wəni afi ?
Wəni ata kungu fû ngərə ?

Wəni yəl an aamu dî rə kihaiy ?

30 Lûgu ngə nələw a ngərə mbal,
lûgu ngə nəcəlbû nəalli hə mbal ngəde ngəde.

31 Mbal kəme aci
ngə aciciləngə a ngun də fənjal go,
nəkəmay a bəgər rə alli go,
yuu ngə gəamunə ja.

32 Kərie nəcirə agû rə ai hallə,
nəbiyugû rə ai hallə luguna.

33 Yəl agû nəamu dî ajaboa,
gay agû nəka mænna hə kənjoli.

34 Gəamunə rə ai gahənay a gə rə kəri rə kulu
wəlla a gə rə kokiyo rə təmman.

35 Gəce : « Yahani gərə wahəngə awal ja,
yahəlani gərə wahəmay âpi gudo ja.

Todi wujay ? Wucəlbû mbal rəy ! »

Lûgu angala yu lûgu kæladu

24 ① Ngə gəji kundəli a gə kæladuay ja,
ngə nəhaba adan aji aligəagû ja.

② Dədan yəan kum hə fitina ngə yəan muh,
yəka mænna hə dî âbi ngə yəan muh.

③ Angal nəkəmu agû gunnî fadaw,
ku angala nəan rə fadaw donoa.

④ Gəcal iləmû ngwə,
gəlândə fadaw agû kullay aci go, tāmmana go.

⑤ Lûgu angala dān donoa,
lûgu iləmûa kərmay anə nəan rə donoa.

⑥ Bala hugori ngwə, kərigə nəanhi ja,
gəcal galamaay dābu ngwə gəta kənahar.

⑦ Lûgu joli mænna angala nəcakiyu ja,
a ngun də haria acal al dî hə cegənî ja.

⑧ Lûgu ngə nəan kum hə annî kəndəbi
yəcenə ga dəmu hə kəndəbi.

⑨ Lûgu joli nəan kum hə dî bigəa muh,
lûgu kəlangocia migəw ngaco yəanindəan.

⑩ Awal natagû rugo kəlbu rəagû nacar ngwə,
wanə ngə gəcal dono ja.

⑪ Alu lûgu ngə migəw yəcəlbû yəhəlanə gə aro,
lûgu ngə yəâri yəhəlanə wagə an matənî.

❖ 12 Gæce : « Dənay yəcal tapa ja »,
gəre dān ngə nəcakiyu dī hə gabu dān ahən,
dān ngə acal tapa agû ahən,
dān ngə nəbahagə dī ngə lûgu naan.

❖ 13 Wuhi aw, həm kəmâgən hərə nəngəla anə ro,
fələ hə kəmâgən nəji alli a gay agû.

❖ 14 Aidə muh ga gəji angala ngwə,
bohu ngwə nəji agû alli ga
tamma agû nəwiyâw ja.

❖ 15 Kəladu, ngə gətəmahi a kəla hə ngərə jərəma ja,
fadaw anə ngə gəfacu ja.

❖ 16 Lûgu jərəma naway gay təlor gudo nəma,
gəre kəladuay yəway a ngun də tğərība.

❖ 17 Kəladu agû naway ngwə, ngə gəfəfər ja,
tğərība natanə ngwə, ngə gabu agû aji alli ja.

❖ 18 Gəan dī yuu ngwə Hâw Kəmani nəkûli a gəagû,
ga nəcu a gə kəladu agû tğərība.

❖ 19 Ngə gəkûli a gə migəw hal âbia ja,
ngə gəji kundəli a gə kəladuay ja.

❖ 20 Migəw hal âbia yəcal bohu ja,
aro hə kəladuay ai lamba ngə amatə gâlu.

❖ 21 Tğə Hâw Kəmani daraja, wuhi aw,
tğə May go daraja,
ngə gəjân a gə migəw manjinamaay ja.

22 Wanəge tâgərîba nətadan rə kawî ;
wəni ahən dî ngə Kəmani wəlla May aan adan ?

Gala ngəde ngə migəw angalaay

23 Ngo mænna ngə migəw angalaay yacegə rəy :

Jûgunî fudo kəte a ngun də haria ngəla ja.

24 Lûgu ngə nəcegə kələdu ga : « Na jərəma »,
migəw yəlaw bərga həan, maay dunia ngaco yənonə.

25 Migəw ngə yəan lûgu âbi hadə gabu adan nəji alli,
migəw yəan adan bərgadə go hərmodə go.

26 Lûgu ngə nəkwonə gə lûgu mænna jərə,
yuu muh dî ngə nəcalay nəhaba.

27 Cəlbû ləman agû go,
kəho cuwi agû go,
rugo gətay fadaw agû.

28 Ngə gəji həyda rəgə gətəgə haba agû dî fû ngəra ja.
Kəlikəlî najî aligəagû rə kihimi ?

29 Dî yuu ngə gəcegə ja :
« Dî âbi ngə naan ani wəan anə,
kəndəbi ngə naan wukwonə gəan. »

Hal hə lûgu lagə

30 Wakəmay a cuwi ngə lûgu lagə,
a kəla hə jinene ngə lûgu bala fikər.

31 Waamu habu âbi ngə nalân cuwi,
ndara co kangil akul a lay,
hara həan co nafacuhi.

32 Waan kum dî ngə waamunə,
ga waanhi alamdə.

33 Hunay ngəna ci, nândagə ngəna ci,
tâl yimay agû day rə ku rəagû rəgə gəhənay,

34 ga nəngərin nəhəmgû rə ai bərbu,
yimay de nəcihgû rə ai hâkər.

25 1 Ngo yuu co mænna niyari ngə Suleman,
ngə galamaay ngə Esekiyas, May hə Juda, yacəbagalu.

Mænna niyari ngəde ngəde

2 Təmanî dî daraja ngə Kəmani,
cakiyunî ngun də dî daraja ngə May.

3 Dadə rə hame lûgu ngə ahən a ja,
ngərə lu namay a lay lûgu ngə ahən a ja,
aidə ga dî hə gabu hə May co, lûgu ngə ahən a ja.

4 Guru kəlmay law âbi həan
rəgə kâkalu nəkəhə rə kəlaw aci.

5 Migəw hal âbia lawdan a kəla hə May
rəgə kərmay anə nətənəhi a kənjərə.

6 Ngə gəan kamkura a baha May ja,
ngə gəjân a kəla hə migəw jammay ja ;

7 Yəcəgû rə « Jay a həndu ! » ngə ngəla gə
yətâlgû nungu a baha mayna.

Dî ngə yəl agû naamunə ngaco

8 ngə gəkienə hariama rə kawi ja.

Lûgu ngæde natâlgû loh ngwæ, gæan mæni ?

9 Dî ngæ nakahal na yu mâhi agû helaynaw,
gære ngæ gælau ahâri hæ lûgu ngæde ja ;

10 Aidæ ja ngwæ, lûgu ngæ nahamay nêtâlgû nungu,
ga kappa agû ngæ gaka nækwahi ræy ja.

11 Mænna ngæla ngæ nata cegæhinî hæan
ai taha hæ dinær ngæ akul a gæ ræ sabæra hæ libilla.

12 Hadæ ngæ lûgu angala ngæ ayel hæmu ngæ ahæmaynæ
ai libilla hæ dinær yu figæ hæ dinær kaliyaw.

13 Lûgu kadænoma jærea a gæ lûgu ngæ natænæ
ai âhi bælæm ngæ alala a cine,
ga næan ræ gabu hæ dæmu anæ alli.

14 Lûgu ngæ næce aunæ lûgu kænjo gære næwagæan
ai mbærha ngæ nafaji ræ bala dælagæ.

15 Lûgu gabu an kâpi mænna anæ næyel ku ræ May,
mænna tulay nêtâl gabu hæ lûgu nægayhi.

16 Gata kæmâgæn ngwæ, gæhæm ræ ngæ nakæmay ræ ngu ja,
nagagû ræ jæw ngwæ, gæan kælgâdæ.

17 Ngæ gælû a gæ mâhi agû ræ ngæ nakæmay ræ ngu ja,
gual gæan juru ngwæ, gæganæ ga næanindæ agû.

18 Hæyda hæ loh ngæ agiegæ haba hæan
ai dongol yu kahægar yu kærnigæ.

19 Awal gæagû gære gaan ngædarma ammandæ ngwæ,
ai hænay kulia wælla cû ngæ aan taldæ.

20 Lûgu gabu an cay gære yæcunæy bike
yuu ai bəla lieni gære galaw gə lûgu kajimu,
wəlla ai tûnu ngə gakahagərə manda.

21 Kəladu agû kəna gəan ngwə, wəunə kəmbu ahəm,
ngudi a gəan ngwə, wəunə amay ahii.

22 Aidə ngwə, nəyel nungu ngwə,
na Hâw Kəmani nəugû makaba.

23 Âhi ngə nəu a di nəkiegə baha dəlagə,
mænna ngun dəan ngədar a nətâl migəw yəkûli.

24 Jânnî a gə rə kəri rə fadaw dân ngə ngəlgo gə
jânnî a ngun də fadaw a gə ngərəm mənnama.

25 Habar alli ngə nau a lartə cobay
ai amay tulay ngə nakəmay a ngun də bâgər ngə nakwi.

26 Lûgu jərəma ngə nəlolo a baha kəladu
ai amay hə kulu ngə nahəkalluhi
yu bəram ngə naji kəynoə.

27 Həmnî kəmâgən rə ngə nakəmay rə ngu ngəla ja,
cəlbûnî daraja rə ngə nakəmay rə ngu co ngəla ja.

28 Lûgu gabu an kabəgə,
ai cuwi ngə acal hara ja.

Mænna hæ migæw joliai

26 ① Ai dælagæ ngæ næu a cine yu jugudo ngæ næu a lienî,
aidæ ga daraja aci ræ lûgu joli ja.

② Ai kado ngæ aføjagæ fefeto a kæri,
ai ngigi ngæ alû a hame,
aidæ ga lawnî bærga hæ lûgu fû ngæra nætænæ ja.

③ Lijam yætâl gay bukor, mækay yæhæla ræ kuro,
kurbe yæhæla ræ kay ræ lûgu joli.

④ Joli ngæ gækwonæ gæan mænna anæ
ræ ai ngæ dân nacegæ ja,
rægæ kærie gæjinaw ai mædægay ja.

⑤ Lûgu joli kwonæ gæan mænna anæ
ræ ai ngæ dân nacegæ,
rægæ nækæy ræ dân angala ja.

⑥ Lûgu ngæ atè lûgu joli rægæ aâri habar,
ai dân muh ngæ nafæju cû ræan ga naji anæ bâri.

⑦ Mænna niyari ngæ næcar a gay hæ joli
ai cû ræ ngurtigi ngæ acal dono ja.

⑧ Annî joli bærgadæ,
ai kærni gæ ngæ yafændâgæ kâpî hæan.

⑨ Mænna niyari ngæ næcar a gay hæ joli
ai wanay kangila ngæ akul a yimay hæ sakæran.

⑩ Lûgu ngæ nætè joli wælla nætè lûgu ngæ akæmay
ai lûgu nira ngæ nætâgæ migæw ngaco kungu a kærni gæ.

⑪ Lûgu joli saha bico nækwohi gæ kæn joli anæ
ræ ai kæli ngæ nækwohi gæ kælgâdæ anæ.

❖ Gaamu lûgu rægə aamuhi rə dān angala ngwə,
kəy rə joli ngə tamma a gəan.

Hal hə lûgu lagə

❖ Lûgu lagə nəce : « Kəri rə dibel kargə kəladu akul a lay,
kurguli akul a gə rə ləy ! »

❖ Gay fadaw nəfəfəllayhi a ngərə an muh,
lûgu lagə co nəfəfəllayhi a gə rə dige anə muh.

❖ Lûgu lagə nətāl yimay an way,
gəre acal dono hə arunî gə gay an ja.

❖ Lûgu lagə aamuhi a yəl an rə dān angala gə
migəw təlor ngə yəkienə migəw gala ngəla.

Mønna niyari ngədə

❖ Yelnî ngəri ngə naamugû ja
ai gacih gə kəli həmu.

❖ Lûgu ngə nəan haba həan cajadə,
kərie nəce : « Wuwaca rægû rəge ! »
ai joli ngə akohkoh âw
yu akohkoh kərnigə lûguna.

❖ Wanay namay ngwə, âw nəmatə,
kappama akul ja ngwə, aybu nəfaji.

❖ Kəlgəmi nəji kəndəbul,
wanay nəhən rə âw,
aidə ga lûgu jâku nəjiga aybu.

❖ Mønna ngə kappama ai dî alli
ngə nəkəmay a bəgər rə həgwi.

23 Ai gâru hæ bobì ngə yaan litə rə simo,
aidə ga təlām allī nətəma nəkəladu hæ gabu.

24 Kəladu təlām rəan allī gərə lūgu aligəan ja,
gabū an go nətəma a lay ngədar ;

25 Nəka mænna allī gərə ngə gî rə kâni ja,
hərə acal ngədar donoa a gabu an ;

26 Kəndəbi nətəma a gabu an,
gərə nəkəladu anə migəw yəkəy gəan.

27 Lūgu ngə nala wuləm, dān muh nəwul,
ga lūgu ngə afəfər kaw, kaw nəkwohi gə dān muh.

28 Lūgu loha nəanində migəw ngə aka kappa adan,
gay ngə nəan lūgu cajadə acal tğəriba.

27 1 Dī ngə kurù naanhi ja ngə gəhəm a gəan gay ja,
hərə dī ngə aanhi a bohu gəhən ja.

2 Āju lūgu ngəde ngə afərnagû,
āju lūgu hæ bəla ngəde ngə aka,
gərə na muh ngə gəka ja.

3 Kaw go təbay, lu go təbay,
gərə nonî ngə lūgu joli təbay gəadan.

4 Fitina nəhəkallu dī, kûlinî ai magugudo,
gərə wəni nəga nəani gə nəkundəli ?

5 Gəan haba agû hadə ngwə,
dān ngə ngəla gə gəhəgəl gəamunə ngəra.

6 Hadə ngə haba agû aan agû dân ngə ngəla,
gəre kəladu agû ajjebugû ngwə, aan agû ngədar.

7 Lûgu ngun dəan kandul, kəmâgən gudo aligəan ja,
lûgu kəna a gəan kəmbu cay gudo ahəmay rə alli.

8 Lûgu ngə akul a cobay rə fu nanə,
nəjān rə ai kado ngə acal fadaw ja.

9 Fələ yu kâbədi nəan rə gabu alli,
nəalli ngə haba agû aan agû nakəmay gala ngə lûgu.

10 Ngə gəanində haba agû yu haba hə abhə agû ja,
awal gəagû ngwə, ngə gual fadaw ngə ciri agû ja,
mâhi hə kəla agû ngəla gə ciri agû ngə akul a cobay.

11 Wuhi aw, ji angala rəgə gabu aw nəji alli,
rəgə lûgu ngə aan ani kappadə ngwə,
wukwonə gəan mænna.

12 Lûgu hal ngəla aamu dî âbi ngwə nətəmahı,
migəw ngə yəhən dî ja yətâl ku rəadan day ngwə,
yəyel ahar.

13 Lûgu ngə nayel damin hə lûgu ngə ahənhi ja ngwə,
î luku anə,
nayel damin hə lûgu hə lartə ngəde ngwə,
î gəan ran.

14 Lûgu ngə kwadə ciləm ngwə,
nəan mâhi anə hənay rə jamma,
hənay anə ai dî ngə akagəan kabibi.

15 Ngərəm mænnama,
ai tollo hə dəlagə ngə akohkoh juru ;

16 Lûgu ngə awagədə aybu ai awagə âhi lûnî,
wəlla ai nakè fələ a yimay an.

17 Hiu nəan hiu ngallə,
lûgu go nəan rə lûgu ngəla.

18 Lûgu ngə nacalay wanay wulia nəta wəlan,
lûgu ngə nacalay dəmu anə nəta daraja.

19 Kulu ai wodəram ga nəkəmu agû baha agû,
dî hə gabu hə lûgu gəkəy a gə rə baha an.

20 Lâyro yu kabar lûgu nəgadan ja rə ngəndə,
yəl hə lûgu dî hə dunia nəganə ja rə ngəndə.

21 Guru kəlmay yu dinər co,
âw ngə nəcakiyu kaliyaw hən,
lûgu, kappa hə kay rəan ngə nəkəmu hal hən.

22 Lûgu joli gafonə a âjin gudo,
kənjoli anə nəâjunə ja.

23 Həbi kani yu dimi rə ngəla,
ləman agû calay tapa hən rə ngəla ;

- 24 Ləman saha bico nəjân ja,
dinər nəkiegə warada kəngal ja.
- 25 Kamən ngə habu ngədə ahəyu ro,
habu kəlmay hə cuwi go la,
habu ngə nakwi a gə kədəgəri go cəbagalu.
- 26 Aidə ngwə, gəcalay dimi
ngə njəgə həan nəji kajimu *go,
gəcalay kani ngə gətu rə cuwi go ;
- 27 Kani agû nəhə yini dābu ga nəcalaygû go,
nəcalay maay fadaw agû yu kîdamaay agû go.

28 1 Lûgu kəladu lûgu ngə natiyanə a ja gudo nəhəgudə,
lûgu jərəma kənjaw anə ai kurguli.

2 Migəw hə lartə yakûli ngwə,
dābu adan nəcəlbû kəndəmu,
lûgu fam go iləmûa go nətə lartə a kəlafea.

3 Lûgu dəmu gərə ngərin ga nətəgə tâniay dono,
ai dəlagə dəmu gərə bala kəmbu.

4 Migəw ngə yaanində ganun yəfərna kəladu,
migəw ngə yakiegə ganun yəfigə kəladu.

5 Migəw âbiay dî ngə haria aligəan yəcakiyu ja,
lûgu ngə nakiegə Hâw Kəmani nəcakiyu dî ngaco.

*27.26 A lartə ci dimi acal njəgə dābu rə ngə migəw yəgun rə kajimu co

❖6 Lûgu ngərin ngə akiegə dibel kalkal ngəla gə bərba ngə akiegə dibel gəregəriye.

❖7 Wuli ngə nəkiegə ganun dân fam, wuli ngə nəjân a gə migəw kəmbùay dân hal âbia, ga nətâl bətənay nungu.

❖8 Lûgu ngə nəji bərba a wəunənî lûgu hələm amaya, ləman anə acəbagalunəy lûgu ngə adugwa ngərinay.

❖9 Lûgu ngə həmu an naji kâpi a gə ganun ngə Kəmani, mādūwa anə Kəmani naanində rə ngəndə.

❖10 Lûgu ngə natâl jəremaay dibel âbi, dân muh ngə nəwul wuləm anə ngə nala, gəre jərema nəngəla anə nəkwohi gəan.

❖11 Bərba aamuhi rə dân ngə angala, gəre ngərin fam nəkəy gəan.

❖12 Jəremaay yata her ngwə, bəla nəji ngəmuri, kəladuay yaji donoa ngwə, migəw yətəmahi.

❖13 Lûgu ngə nətəma kəndəbi anə kîda anə nual bohu ja, lûgu ngə nəkəy kəndəbi anə rəgə naāju ngwə, nəanhi ngabərtə.

❖14 Lûgu ngə nəhəgujən gə kəndəbi gabu an alli, gəre lûgu gabu an kəlmay nəyel tğərība.

15 Lûgu kəladu ngə atə migəw ngərinay
ai kurguli ngə aan ngurtə yu nay ngə agiya lûgu.

16 Dəmu fam anə ngəna nətâgə migəw cù,
gəre dân ngə naanində ləman hə kəlikəlî nəjân kəngal.

17 Lûgu ngə nahəla lûgu gə aro,
kamən ngə amatə ngaco nəhəgudə.
Ngə lûgu adugwanə ja !

18 Lûgu ngə alû a dibel kalkal ahâri an cagədə,
gəre lûgu ngə alû a dibel kihi nəway.

19 Lûgu ngə nəkəho cuwi nəta kəmbu ngə nəganə,
lûgu ngə nəkiegə dî fû ngəra nəjân rə ngərin juru.

20 Lûgu jərema nəta her dābu,
lûgu ngə acəlbû aji bərba rə kawî nəani gə haria ja.

21 Jûgunî fudo kəte a ngun də haria ngəla ja,
migəw ci hərə way kəlmay ngəna ci ro ngə yəyel bigə.

22 Lûgu gabu an kəlî nəhəgudə a kay rə ləman,
nəngərin au gəan ro acal tapa həan ja.

23 Lûgu ngə nəan lûgu hadə dân ngə aligəhi gə
lûgu ngə saha bico nəan lûgu cajadə.

24 Lûgu ngə nəan abhə anə yu yay anə kəmbərbu
ngwə nəce : « Bigəa ja ! » dân bərbu.

25 Lûgu kærïdo næaru aybu,
lûgu ngə næan Hâw Kəmani ammandə nəta her.

26 Lûgu ngə næan ammandə fikər anə dân joli,
lûgu ngə alû a dibel hə angal nəhəlagəhi.

27 Lûgu ngə næunə ngərin dî, âpi gudo nəguranə ja,
lûgu ngə naani a amunəni migəw yəlaw bərga həan.

28 Kəladuay yaji donoa ngwə, migəw yətəmahi,
kəladuay yawiyâw ngwə, jərəmaay yəji dâbu.

29 1 Lûgu yəl an kəlmay ngə naani a jûguni hadə,
təgəriba nətənə a ngu muh, dawa həan a ja rə ngəndə.

2 Jərəmaay yətə kərmay ngwə, migəw gabu adan alli,
kəladu najûgu kərmay ngwə, migəw yəka kwotə adan.

3 Lûgu ngə angal aligəan, bətənay gabu an alli,
lûgu ngə nual gə kogway, ləman anə nəwiyâw.

4 May atə kərmay rə kalkal ngwə, lartə nəhəlayhi,
gəre lambo naji dâbu ngwə, lartə nəhəkalluhi.

5 Lûgu ngə næan haba an cajadə,
ai nala wuləm a day rə cù rəan.

6 Lûgu kəladu bigə anə nəcihnə,
lûgu jərəma nəcu bike hərə gabu an nəjân rə alli.

7 Lûgu jærema ahæn kæmbâri ngæ ngærinay,
gære kæladu acal ilêmû ngæ nækæy awal adan ja.

8 Migæw kælangociaay yætâl fu kajægæ,
migæw angalaay yætulu ræ gabu hæ migæw.

9 Lûgu angala naaru lûgu joli haria ngwæ,
ano ngæ yen kal ahêlâcæy ngæ yen kal,
næta næan cudæ ja ræ ngændæ.

10 Migæw gærade yaanindæ lûgu ngæla,
migæw jæremaay yæcagæri ahâri hæan.

11 Lûgu joli kûlinî anæ akul a hæzwi,
lûgu angala kûlinî anæ næcalay a gabu an.

12 May ngæ næhængæ mænna loh,
kîdama anæy ngaco yæji kæladuay.

13 Ngærin yu kælikêlîma yæcal dî ci a fargæ ræadan :
Hâw Kæmani naudan yêl ngæ yæamu a lay bæla.

14 May ngæ nækanæy tâniay haria hæ kænjure,
kærmay anæ saha bico næjân.

15 Kurbe yu hadæ næunæ lûgu angal,
gære wuli ngæ nama ræ bala hadæ nætâl manay nungu.

16 Kæladuay yata kærmay ngwæ, bigæ næji dâbu,
gære jæremaay yæamu wiyâwnî hæ kærmay adan.

17 An wuhi agû hadə rəgə nətālgû dāhi,
rəgə nətulu rə gabu agû.

18 Lûgu ngə nahəlay dibel anə hə bohu ja ngwə,
aan dî fû ngəra,
lûgu ngə nakiegə ganun gabu an nəji alli.

19 Mænna nətâl ma dibel ja,
nəcakiyu mænna agû gərə nəan ja.

20 Gaamu lûgu gay an fede ngwə,
lûgu joli ngə tamma a gəan.

21 Saha ngə ma ngəna 'rə,
mohə an nahəkallunə ngwə,
naji dəmu ngwə, nəkiegə mohə an ja.

22 Lûgu gabu an kabəgə nəjiga aybu,
lûgu ngə nakûli bigə anə nəji dābu.

23 Lûgu kamkuraa nəyel nungu,
jinî tâni nəunə lûgu daraja.

24 Haba hə bərbu naanində ku rəan,
ahən rə migəw yəlaw bərga həan,
gərə nəani a lawnî ahâri hə bərbu.

25 Lûgu ngə nahəgujən gə lûgu nəwul wuləm,
lûgu ngə naan Hâw Kəmani ammandə nəjân a dāhi.

26 Migəw dābu yəcəlbû rəgə May aamudan a yəl ngəla,
gəre Hāw Kəmani muh nəan lūgu hariadə rə kalkal.

27 Migəw jərəmaay yaanində kəlikəlīma,
kəladu naanində lūgu ngə akul a dibel hə kənjərə.

Mænna ngə Agur

30 1 Ngo mænna ngə Agur, wuhi Yake.

Mænna yuu nacegə lūgu ngə yəcənə ga Yitiyel,
yu lūgu ngədə ngə yəcənə ga Wukal :

2 Kāni, dāw joli gə migəw ngədə ngaco,
wucakiyu dī rə ai migəw ngədə ja rə ngəndə.

3 Ngəlle wata angal ja,
iləmû ngə Kəmani go wata ja.

4 Wəni nafiyalu hame ga nakwohi nau rəy ?
Wəni nafangə āhi a bul hə yimay an ?
Wəni nakè amay a kajimu anə ?
Wəni nahəlay maynīram hə dunia ?
Wəni həmu an ? Wəni həmu wuhi an ?
Gəhən ngwə, ceni !

5 Mænna ngə Kəmani ngaco kənjərə,
Kəmani nəji tâguro hə migəw ngə yətəmahi a gəan.
6 Ngə mænna anə gədugwaldə dī ngədə ja.
Gəan dī yuu ngwə, nəan agû hadə go nətālgû loh go.

7 Kəmani, wucigə agû dī kihi,
ga kamən ngə wumatə ro ngə gəwagəani ja :

8 wagəani kəlikəlî yu loh,
gəan rəani ngərin go ja, bərba go ja.

Wəuni kəmbu ngə acalayni muh.

9 Wucal kəmbu dābu ngwə, wəan agû kappadə,
ngwə wuce : « Hâw Kəmani, dān wəni ? »

Dāw ngərin ngwə, wəan kəmbərbu ngwə,
wuhəkallu həmu agû.

10 Ngə gəka kappa hə ma a gə mohə an ja,
kərie ma nəlaw bərga agû go, nəji agû nungua go.

11 Migəw ci yəlaw bərga hə abhə adan,
yi adan go yəan adə bərgadə ja.

12 Migəw ci yəamuhi rə gabu adan tahir,
gəre fin adan ngə yabenu nacar ja.

13 Migəw ci yəan migəw rudə a yəl,
yəamu migəw a njuy rə yəl.

14 Migəw ci hənay adan go ai kahəgar,
kurgu rəadan go ai jana,
ga migəw taniay go yəkè ngwə yəlawdan a dunia,
ngərinay go yəlawdan a ngun də migəw.

Mənnə niyari ngə acal lamba

15 Câl acal yəgəram kihi ngə yəcedan ga Wəuni yu Wəuni.
Dî kākənə dî ngə nəgadan a ja rə ngəndə,
həgay həan co « Nagani » nəcegə ja rə ngəndə :

16 Lâyro yu ngəram ngə dəwuy ja
yu lu ngə amay nəganə ja yu âw,
dədan yuu « Nagani » yəcegə ja rə ngəndə.

17 Lûgu ngə nəan abhə anə kəlangoci go,
naani a kieganî mænna ngə yay anə go,
njəkwa nəlaw yəl an ngwə,
welə kogə yəhəm.

18 Ngo dî kākənə ngə nakəmay iləmû ngaw,
həgay həan co wuhən ja :

19 dibel hə hāyu a kəri,
dibel hə hallə a gə rə kaw,
dibel hə magəra a gə rə kulu,
dibel ngə hugway nəta a lay ngərəm.

20 Yuu hal hə ngərəm kənjinama :
Annî kənjinə dəmunə rə ai həmnî way,
ga jərodə ja.

21 Ngo dî kākənə ngə nəlolo rə lu,
həgay həan co lu nəgalgay ja :

22 ma ngə naji May,
lûgu yəl an kəlmay ngə kəna həan nacar,
23 ngərəm ngə migəw yaanindəadə gəre data hugway,
maram ngə dajûgu warada ngə mo rəadə.

24 Dî aroa ngənaay həgay yukul a gə rə lu,
ga dədan angala rə jəw :

25 Kəbu acal dono ja,
gəre cine ngwə nəcəbagalu kəmbu anə,
26 Kargə ci ngə yəcenə ga dama acal dono ja,
gəre nəgun fadaw anə a ngun də kaw,
27 Kābî yəcal May ja,

gære yêlû rə kəte rə kalkal,
28 Həligə nəcihhi a yimay,
gære fadaw ngə May gudo nəyel.

29 Dî kâkənə yəhən lûnî ledə aci,
həgay hən co nêlû ledə hə kərmay :
30 kurguli donoa gə kargəy ngaco
ga nəunə dî kaya ja,
31 kugwi bi ngə aan kano yu dal bəlan
yu May ngə alû a baha hâkər anay.

32 Na gəji joli rəgə gafərnahi ngwə,
kərie galânnə ngwə, tângərə gay agû yimay ;
33 Ganerə yini ngwə, nəlaw fələ,
gahal cənay ngwə nəkahay kî,
gakûli ngwə gəjjiga aybu.

Gala ngə naamu May

31 1 Ngo mænna ngə May Lemuwel,
gala ngə nahəngə a gay yay anə :

2 Hây, wuhi aw ! Hây, wuli hə ngun rəaw !
Hây, wuli ngə wacəlbû gære wata !
3 Ngə gəwiyâwrə dono agû a kay rə ngəram ja,
ngəram ngə yəhəkallo Mayay ngə gəkiegə adan ja.
4 Mbal aci rə May ja,
Lemuwel, mbal aci rə May ja,
mayna co nəhii mbal ja.
5 Aji ngə yahii mbal ngwə, ganun ku rəadan nəarə,
ga haria ngə migəw tâniay nəkahi rə kalkal ja.

- ❖ 6 Mbal wəunə lûgu ngə akəra amatə go,
migəw gabu adan cay go ;
- ❖ 7 Yəhii rəgə nəngərin ku rəadan nəarə,
rəgə awal adan yəlānnə rəy ja.
- ❖ 8 Cəju gay agû rəgə gəyel ngâri hə lûgu ngə nəngwoy ja,
yel ngâri hə migəw tâniay ngaco.
- ❖ 9 Cəju gay agû rəgə gəka haria hə kənjərə,
yel ngâri hə ngərinay yu tâniay.

Hal hə ngərəm darajaa

- ❖ 10 Wəni nəga nəta ngərəm dəgal ?
Daraja adə nakəmay dinər rə cobay.
- ❖ 11 Hugway adə acal a gəadə amman rə jəw,
dî ngə ata nəguranə ja.
- ❖ 12 Saha ngə dukul jəkə 'rə,
dəaru gəan her muh,
ngalte dəan anə kəndəbi ja.
- ❖ 13 Dəcəlbû njəgə hə dimi yu kandugo,
rugo dəfərifəri a yimay adə rə kawî.
- ❖ 14 De ai magəra hə kullay,
kəmbu dəaru a cobay gudo.
- ❖ 15 Dəma a kede ngwə,
dətəkawnəy maay fadaw adə kəmbu go,
dəkəmu maramay kîda adan go.
- ❖ 16 Dəcakiyu cuwi ngəla ngə dəjûgu,
dəbahagə a guru hə jəmgə adə,
rugo dəhəli a lay wanay wulia.
- ❖ 17 Dəfənnay fargə rəadə rə kəlmay,
dətay yimay adə ja rə ngəndə.
- ❖ 18 Dəamunə rə kîda adə aal bohu,

kənəm ngwə lamba adə nəmatə ja.

19 Yimay adə dəfərifəri a lay ngərahan,
lulu adə dəgun a lay kajimu.

20 Migəw taniay dəcəlângə gəadan yimay,
migəw ngərinay dəudan dī ngə dəcəl a yimay adə.

21 Dəhəgujən gə həmbârə ja,
hərə migəw adə ngaco yəcəl kajimu hə həmbârə.

22 De muh ngə dəhəlay borgo go,
dəyel kajimu aciay go.

23 Hugway adə yəfenə a ngun də hugori ngə maynaay,
ga migəw ngaco yatəgəan daraja.

24 Dəhəlay kajimu ngwə, dəwəy,
dəunə tājirma bel hə fargə ngwə, nəwəydəy.

25 Migəw yəamudə rə donoa go darajaa go,
dəan kum dī hə bohu ngwə, gabu adə alli.

26 Gay adə dəka a lay mænna angala,
dəan gala ngwə, təlam adə alli.

27 Dəcəl tapa hə fadaw adə,
dəhəm kəmbu hə kəmbodiyo ja.

28 Welə adə yəan adə hərəmodə,
hugway adə nəfərnadə :

29 « Ngəram dəgalay dābu yukul,
gərə nəm gakəmay dədan ngaco. »

30 Kano ngə ngərəm nəan lūgu cajadə,
cāndo ngə lūgu nəjān kəngal ja,
ngərəm ngə dətəgə Hāw Kəmani daraja,
de ngə yəfərnadə.

31 Kīda adə ngə daan wəudənanaw jəmgə adə go,
ājūnaw migəw rəgə yəfərna kəndəgal adə a ndara co go.